Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

1921 оной … 21-нээ гарана | № 76 (14096) | 1973 оной мартын 31, суббото | Сэн 2 мүнгэн

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

…армиин партийна организа… секретарьнарай зүб… хабаадагшад түрэл Ком… партиингаа Ленинскэ Цент… Комитедтэ халуун, дайшал… аршалга хүргэнэ.

…нэй партиие манай үе са… ухаан бодол, нэрэ хүндэ, … сэдьхэл мүн гэжэ, ажалша… тын шалгармал вождь, ма… рон доторхи коммунис бай… тын ударидагша, социализ… түүхэтэ түйлалтануудые хэм… нангин хэрэгтэ түйлаһан … алтануудаймнай дайшал… шидхэлшэ гэжэ хододоо тоо… байгаабди, тооложо бай…

…мунис арюун һайхан зорил… бэелүүлхын түлөө тэм… тойлон дабшагша агууехэ … ронойнгоо түлөө асари ехэ … лолой мэдэрэлээр нэбтэр… бсэгтэ Хүсэнүүдэй комму… д, бүхы совет сэрэгшэд … дотоодын ба гадаадын … сэсэн мэргэн политикые, … Центральна Комитедэй, … ророгой, КПСС-эй ЦК-гай … льна секретарь нүхэр Лео… ич Брежневэй түгэлдэр … сусашагүй ажал ябуул… һаналтайгаар һайшаана, … д дэмжэнэ.

…тэ хүсэнүүдые ударида… ПСС-эй шалгармал хүтэлбэ… овет сэрэгэй байгуулалтын … һуури Армиин ба Фло… айшалхы хүсэ шадал бэхи… гол, шиидхэхы эшэ нүхэ…

сэл хододоо болодог байһан, болонхой байна. КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ документнүүд, ниитэ партийна ба сэрэгэй асуудалнуудаар Центральна Комитедэй гаргаһан тогтоолнууд, КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүд, СССР-эй 50 жэлэй ой тухай партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэл, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ тэрэнэй хэлэһэн үгэнүүд сэрэгэйхидые политическэ, дайшалхы ёһоор хүмүүжүүлхэ, һэримжыень улам дээшэлүүлхэ, дайшалхы бэлэн байлга хангаха зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ угаа ехэ, үрэ түгэс нүлөө үзүүлнэ.

Армиин бүхы партийна организацинуудай секретарьнарай энэ зүблөөн — Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые бэхижүүлхэ хэрэгтэ партиин зүгһөө ехэ анхарал оролдолгын гаргагдадаг байһанай шэнэ гэршэ болоно.

Энэ зүблөөндэ Ленинскэ Центральна Комитедэй эльгээһэн, бидэнэр бүгэдын ехэ баяртайгаар угтаһан абаһан амаршалга Арми ба Флодой дайшалхы бэлэдхэлые улам дээшэлүүлхын, партийно-политическэ хүдэлмэри һайжаруулхын тула командирнуудай, политорганиудай, партийна организацинуудай эрхилхэ ажал ябуулгын дайшалхы программа болохо.

Зэбсэгтэ Хүсэнүүднай хүгжэлтынгөө шэнэ шатада гаранхай, эдэнэй үмэнэ Коммунис партиин, Советскэ правительствын табиһан орёо нарин, харюусалгатай зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Манай сэрэгшэд түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөгөөр ойрын ехэ зорилгонуудые хараалаанхай. Сэрэгэй техникэ ба буу зэбсэгүүдые хэрэглэхэ, шадамараар ашаглаха онол арганиудые эрхимээр шудалхын түлөө шангаар тэмсэжэ байна.

Сэрэгэй соведүүдэй, командирнуудай, политорганиудай, партийна организацинуудай эмхидэл түгэс хамтын оролдолго хүсэлэлгын ашаар сэрэгүүдэй дайшалхы бэлэдхэл бүри һайжараа, коммунистнуудай, комсомолшуудай, бүхы сэрэгэйхидэй политическэ эдэбхи, шадабари мэргэжэл улам дээшэлээ. Совет сэрэгшэд түрэл орондоо, Коммунис партидаа, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедтэ, Советскэ правительстводаа заха хизааргүй үнэн байдагаа бүхы һанал бодолоороо, ажал хэрэгүүдээрээ элирхэйлэн харуулна.

Армиин ба Флодой партийна организацинууд — манай партиин дайшалхы отряд, таһаршагүй хубинь болоно. Армиин ба Флодой коммунистнууд Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы хүсэ шадалые бүри ехэ болгохын түлөө тэмсэл толгойлно. Эгээл бэрхэтэй газарта байхаһаа өөрынгөө жэшээгээр, үнэн суртал бодолоороо, партийна дүлэтэ үгөөрөө сэрэгшэдые дайшалхы шэнэ хэрэгүүдтэ зоригжуулан элсүүлхэһээ, партиин даалгаһан хэрэгтэ хамаг хаба шадалаа зорюулхаһаа ондоо ямаршье үлэмжэ эрхэ коммунистнуудта байхагүй гэһэн партийна мэргэн заабариие Армиин ба Флодой коммунистнууд үдэр бүриин оролдосото һуралсалай үедэ хүтэлбэри болгоно.

Дэлхэй дээрэ ээрхэг түримхэй хүсэнүүдэй бии байгаа сагта хододоо түгэс бэлэн байха, һэримжээ, дайшалхы бэлэдхэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ гэдэг партиин эрилтэ бидэндэ уялгата зандаа үлэнэ. Сэрэгэй хэрэгые ёһотой һайнаар шудалха гэһэн Ленин багшын сэсэн захяань, мүнөө бидэндэ эгээн шухала заабари, партиин эгээн нангин эрилтэ байһаар. Социалис уялгануудые зайлашагүй дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ коммунистнуудые, бүхы сэрэгшэдые саашадаа элсүүлэн жагсаахын тула шармайн оролдохобди.

Ямаршье ээрхэг түримхэй дайсаниие бута сохихын тула шухала бүхы юумэн Совет Армида, Далайн-Сэрэгэй Флодто бии. Партиин заадагай ёһоор, бата найдамтай хүнүүд — Эхэ ороной дүлэтэ патриодууд Армиин ба Флодой гол, шиидхэхы хүсэн болоно. Коммунис партияа тойруулжа бүхы сэрэгэйхидые бүри нягтаар элсүүлэн жагсааха, сэрэгэй алба хаагшадые совет патриотизмын, СССР-эй арадуудай хани барисаанай, социалис интернационализмын суртал бодолтойгоор, Эхэ ороной дайсадта ангиин талаар зэбүүрхэдэг, политическэ ехэ һэримжэтэй байхаар хүмүүжүүлхэ хэрэг арюун нангин уялгамнай болоно гэжэ Армиин ба Флодой партийна организацинууд тоолоно.

Бидэнэр манай партиин политикые саашадаа мүн лэ эдэбхитэйгээр бэелүүлхэ, сэрэгшэдэй коммунис мэдэрэлые улам дээшэлүүлхэ, сэрэгэй гурим ба журам бэхижүүлхэ, дайшалхы ба морально-политическэ эрхим шанар зэбсэгтэ хамгаалагшадта бүрилдүүлхэ, Эхэ оронойнгоо үмэнэхи патриотическа уялгаяа эрхимээр дүүргэхэ хэрэгтэ тэдэниие элсүүлэн жагсаахабди.

Коммунистнууд болон комсомолшууд, манай бүхы сэрэгшэд арадтаа үнэн сэхээр алба хэхэ, Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой баатар габьяата, алдарта һайхан ёһо заншалнуудые сахиха, арьбадхаха, социалис Эхэ оронойнгоо аюулгүй байдалые саашадаа улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулха байха гэжэ манай партиин Ленинскэ Центральна Комитедые, Политбюрое, ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич Брежневые найдуулнабди. Хододоо түгэс бэлэн байхаар, Эхэ оронойнгоо захиралтые, патриотическа уялгаяа дүүргэхээр хододоо зэһэнхэй байхабди.

Агуу ехэ Совет арад, тэрэнэй шэн габьята Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

Советскэ Союзай Коммунис партида, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедтэ алдар соло!

БҮХЫ АРМИИН ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИНУУДАЙ СЕКРЕТАРЬНАРАЙ ТАБАДАХИ ЗҮБЛӨӨН.

КПСС-эй ОБКОМДО

ЛЕНИНСКЭ КОММУНИС СУББОТНИК ҮНГЭРГЭХЭ ТУХАЙ

1973 оной апрелиин 21-дэ ленинскэ коммунис субботник үнгэргэхэ гэһэн предприяти, колхоз, совхозуудай коллективүүдэй үүсхэлые дэмжэхэ.

Коммунис субботнигой районно штаб байгуулха гэжэ КПСС-эй Улаан-Үдын горком болон райкомуудта дурадхаха. Субботнигто һайн бэлэдхэл хэжэ, тэрэниие эмхитэйгээр үнгэргэлгые, хото, тосхонуудай хүн зониие тэрээндэ олоор хабаадалгые хангаха.

Субботнигто бэлэдхэлэй ябаса ба тэрэнэй дүнгүүд тухай материалнуудые гаргажа байха гэжэ республиканска болон районно газетэнүүдэй редакцинуудые, телевидени болон радиогой комитедые уялгалха.

РЕСПУБЛИКЫН ХОТО, ХҮДӨӨ БЭШЭГШЭДЭЙ СУГЛААН

Үсэгэлдэр Улаан-Үдэ хотодо КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангай ехэ зал соо хото, хүдөө бэшэгшэдэй республиканска суглаан боложо, «КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд, СССР-эй 50 жэлэй ой тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй элидхэл ба хото, хүдөө бэшэгшэдэй зорилгонууд» гэһэн элидхэл зүбшэгдэбэ. Энэ асуудалаар «Правда Бурятии» газетын редактор нүхэр **Щенотов И. К.** элидхэл хээ.

Суглаан дээрэ табигдаһан асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ Социалис Ажалай Герой **Ц. Н. Номтоев**, Загарайн аймагай Онохойн транспортна участогай мастер **А. С. Вставский**, СССР-эй Наукануудай академиин Буряадай филиалай научна хүдэлмэрилэгшэ **М. А. Шаргаев**, Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэн **М. И. Резепова**, Баргажанай аймагай Уланай колхозой гэшүүн **Г. Б. Бадмаев**, республикын радиодамжуулгын ба телевидениин комитедэй хүдэлмэрилэгшэ **Н. В. Балкова**, Буряадай барилгын управлениин 7-дохи СМУ-гай мастер **М. Т. Болонев**, «Буряадай залуушуул» газетын редакторай орлогшо **Д. Г. Санжиев**, Улаан-Үдын авиазаводой цехэй ханын газетын редактор **В. А. Бразис**, «Бэшүүрэй таряашан» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ **Д. Ц. Очиров**, Мухар-Шэбэрэй аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо **Г. М. Клочихин**, республикын арадай хиналтын комитедэй инспектор **П. А. Григорьев**, үнинэй хүдэлмэришэн бэшэгшэ **Д. Г. Карбанов** тэгшэд хабаадалсаба.

Суглаан дээрэ КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр **М. М. Гаськов** дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Хэблэлэй, радио болон телевидениин олон тоото эдэбхитэдтэ Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаба.

Суглаанай түгэсхэлдэ ехэ концерт болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: суглаанай заседаниин зал соо.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЛЕНИНСКЭ ПАРТИИН ДАЙШАЛХЫ ОТРЯД

Бүхы армиин партийна организацинуудай секретарьнарай зүблөөн дүүрэбэ

…армиин партийна …цинуудай секре… …ай V зүблөөн мар… …дэ Кремлиин Ехэ … хүдэлмэрөө дүүр… Тус зүблөөндэ янза … зэбсэгтэ хүсэнүүдэй, … сэргүүдэй, хилын ха… ба дотоодын сэрэгүү… …оолэгшэд хабаадаа.

…нэй хүдэлмэридэ … Д. Кулаков, М. А. … Ю. В. Андропов, … Демичев, В. Н. Поно… В. И. Долгих, И. В. …, К. Ф. Катушев …

…армиин партийна …цинуудай секре… …й зүблөөндэ КПСС… …тральна Комитедэй … амаршалга сэрэг… …мунистнуудай зүрхэ … баяр, омогорхол … Соведүүдэй оро… … сэрэгшэдэй дай… …жал хэрэгтэнь энэ … үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байна. Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй гар табиһан амаршалга дотор Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэхи партийно-политическэ хүдэлмэриин шухала шухала хараа шэглэлнүүд тодорхойлогдонхой. КПСС-эй политикые бүхы армиин партийна организацинуудай оролдосотой нэтэрүүгээр, сэхэ шууд бэелүүлгэ — СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ даалгагдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ шухала арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно гэжэ амаршалга дотор заагдана.

Бүхы армиин партийна организацинуудай секретарьнарай зүблөөн КПСС-эй Центральна Комитедтэ эльгээгдэхэ бэшэгые ехэ дэбжэлтэтэйгээр батлан абаба.

(ТАСС).

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Ц.-Е. БАДМАЕВТА БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ АРАДАЙ АРТИСТ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Республикын хореографическа искусствын хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай Ленинэй орденто гүрэнэй оперо болон баледэй театрай артист нүхэр **Бадмаев Цыден-Ешэдэ Буряадай АССР-эй арадай артист** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1973 оной мартын 30.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР П. Г. НАУМОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, алтанай промышленностьда олон жэлэй туршада һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө персональна пенсионер нүхэр **Наумов** Поликарп Гурьяновичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1973 оной мартын 30.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР А. Н. ЗАЙЦЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикын хүдөө ажахын органуудта олон жэлэй туршада һайнаар ажаллаһанайнь түлөө Кабанскын аймагай «Байкал» совхозой кадрнуудай таһагай инспектор нүхэр **Зайцев** Алексей Николаевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан,
1973 оной мартын 29.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ БААТАРНУУД — ЛИТЕРАТУРЫН БААТАРНУУД

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин пленум

…Фадеевэй нэрэмжэтэ …рнуудай түбэй бай… мартын 28-да нээг… СССР-эй Уран зохёол… холбооной правлениин …ум ажалшадые ком… ёһоор хүмүүжүүлхэ … совет литературын … үүргэ, манай бодо… …алые коммунис бай… …ай дэлисэ дадайсые …урсаар зураглан ха… талаар уран зохёол… …элүүлхэ зорилгонуу… зүбшэн хэлсэжэ бай…

…эй Уран зохёолшо… холбооной правлениин … секретарь Г. М. … «Уран зохёолшод ба … табан жэл» гэһэн … хэбэ.

…рдлэй һүүлээр үгэ … элилээ. С. Наровчатов, В. Кожевников, А. … К. Симонов … В. Козаченко, (Ук… …Л. Каюмов (Узбеки… …аоя бусад коммунизм … байгаа совет ара… …амшаг илалта ам… …дые уран зохёол … дотороо зураглан … ёһотой совет лите… …дай хүндэтэ уялга …. КПСС-эй ЦК-… (1972 оной) … шиидхэбэринүүд … 50 жэлэй ойдо … баярай суглаан дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэлһээ эшэ үндэһэтэй ехэ, шухала зорилгонууд уран мэргэжэлтэ интеллигенциин үмэнэ табигданхай гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Эдэ түүхэтэ документнүүд доторхи бодомжонууд, заабаринууд совет хүн бүхэнэй, совет уран зохёолшо бүхэнэй зориг бадаруулна.

Уран зохёолшын баримталха граждан хараа шэглэл, тэрэнэй суртал, ажалай жагсаал дотор уран зохёолшын эзэлхэ һуури тухай асуудалнуудта үгэ хэлэгшэд гол анхаралаа хандуулба.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэдэ Н. Грибачёв, В. Дементьев, Е. Евтушенко, А. Медников, Р. Рождественский (Москва), Р. Ованесян (Армени), Московско «Динамо» заводой директор К. Д. Петухов болон бусад мүн лэ хабаадаба. Юһэдэхи табан жэлэй,тэрэнэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй түсэбүүдые дүүргэхын түлөө арад бүгэдын тэмсэлдэ уран зохёолшодой эдэбхитэйгээр хабаадаха тодорхой хэмжээнүүд пленумэй тогтоолоор хараалагдаба.

Тиин пленум хүдэлмэрөө дүүргээ.

(ТАСС).

ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ УРАГШАТАЙ

Хориин ажахынуудай һаалишад болон малшад гүрэндэ һү, мяха, үндэгэ худалдаха 1 кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн уряа доро ажаллажа байнхай. Мартын 16-най байдалаар аймаг гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 83 процент, һү 88, үндэгэ 162 процент дүүргээд байһан. Үдын совхозой үхэршэд энэ талаар амжалтатай гэжэ онсо хэлэхэ хэрэгтэй. Ажахы гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэбэ. Тэдэнэр түсэбһөө гадуур 100 центнер мяха худалдаха зорилготой. «Георгиевский», Дээдэ Тайлсын, Хүрбын совхозуудта гүрэндэ мяха худалдаха түсэбэй дүүргэлтэ урагшатай. Гэбэшье, гүрэндэ мяха худалдаха түсэбэй дүүргэлтэ Анаагай совхоздо хангалтагүй. Хэрбээ тус ажахы энэ хугасаада, 610 цеетнер мяха худалдаха түсэбтэй һаа, һаянай байдалаар оройдоол 90 центнертэ хүргөө.

Хоёр һарын туршада Хориин. Үдын, «Георгиевский» совхозой һаалишад габшагай бэрхээр ажаллаа. Тус ажахынууд гүрэндэ һү худалдаха 1 кварталай түсэб хахад һараар уридшалан дүүргээ. Үлэгшэ үедэ Үдын совхозой һаалишад бэлэдхэлэй пунктда 400 центнер, Хориин, Анаагай совхозууд тус бүридөө 100 центнер һү түсэбһөө гадуур ябуулхаар шиидэнхэй. Энэ талаар Хүрбын совхозой һаалишад гээгдэлтэй. Тус ажахы мартын 15-най байдалаар гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө 71 процент дүүргээд байһан. Үлэгшэ үедэ һаалишад 498 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда тушааха болоно.

Д. ДОРЖИЕВ.

Хори.

ҺАНАҺАНАА ДҮҮРГЭХЭЭР...

Тарялан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, бэлшээри һайжаруулха габшагай хоёр һара республика доторнай соносхогдоһоор арбаад хоножо байна. Эрхирэгэй совхозой луговодууд болон механизаторнууд энэ шухала ажалые түрүүшын үдэрһөө эмхи гуримтайгаар ябуулхые оролдоно.

— Луговодуудай халуун ажал тулажа ерэбэ. Даажа абаһан сабшаландаа һайнаар үтэгжүүлгэ хээд уһалбал, үбһэ ногооной тогтууритай ургаса хуряагдажа абтахань хэпдэшье элитэ. Сабшалан уһалха ханааб сэбэрлэгдэнхэй. Саһанай хайлахалаар сабшалангаа модо, шулууһаа сэбэрлэхэбди. — гэжэ ажахын үнинэй луговодуудай нэгэн Дылык-Доржо Николаевич Жигжитов манда хөөрэбэ.

Ажахын луговодууд болон механизаторнууд 700 гаран тонно наг шэбхэ гаргаба. Сабшалангай гектар бүридэ 3 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулхаар тэдэнэр хараална.

Г. БАМБАРОВ.

Загарайн аймаг.

ЛУГОВОДУУД УЯЛГАЯА ТОДОРХОЙЛБО

Ажалай Улаан Тугай орденто «Сибиряк» колхозой луговодууд байгша ондо үбһэ ногооной баян ургаса абахаар, үргэн далайсатайгаар ажаллажа байна. Мүнөө тус ажахын Түхэреэнэй отделениин луговод В. М. Попов, механизатор В. А. Шехин, Заринин отделениинхид — С. Г. Дёмин, тракторист И. Ф. Каратунов, Еловкын отделениин луговод В. Бабков сабшалангаа уһалжа эхилээ. Тэдэнэр бүлүүр станци хэрэглэн ажаллаха зуураа, үдэр бүри дүрбэ — табан гектар сабшалан уһална.

Колхозой суута луговод Александр Макарович Дёмин даажа абаһан 60 гектар сабшалангаа уһалхаһаа гадна, үбһэ һурилхэ шарганиудаа заһабарилна, һургааг бэлэдхэнэ. Тэрэнэй нүхэр М. М. Дёмин баһал иимэ хэмжээнэй сабшалантай юм. Дүй дүршэлөөр баян нүхэрһөө гээгдэхэгүйн тула тэрэ унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй ажаллажа байнхай.

Колхозой лугомелиоративна отрядай механизаторнууд трактор болон бульдозернуудаа заһабарилжа дүүргээд, наг шэбхэ сабшалан, тарялан дээрэ зөөжэ эхилбэ. Габшагай хоёр һарын туршада тэдэнэр 4000 тонно шэбхэ сабшалан дээрэ гаргаха, 200 гектарта үтэг хэхэ, 500 гектар сабшалангые борнойлхо юм. Гадна 150 гектарта сабшалангай дэгнүүл сабшаха, 2000 гектарые модо, шулууһаа сэбэрлэхэ хүдэлмэри хэгдэхэ. Бии байгаа бүхы сабшаланда минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаха байна.

Тус колхозой партком болон правлени 1973 ондо луговодуудай мүрысөөнэй дүрим баталаа. Тэрэнэй ёһоор даажа абаһан сабшалангайнгаа гектар бүриһөө 30 центнерһээ дээшэ үбһэ абаһан луговод бүхэн юһэдэхи табан жэлэй «ажалай алдар солын» номдо бэшэгдэхэ, түлөөһэгүй путёвкоор шагнагдаха.

☆ ★ ☆

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговодууд нуга сабшалан һайжаруулха габшагай хоёр һара муу бэшэ бэлэдхэлтэйгээр угтажа байна. Ажалай Улаан Тугай орденто механизатор Николай Жигжитович Саргаевай хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна отряд мартын эхинһээ наг шэбхэ сабшалан дээрэ зөөжэ эхилэнхэй. Тус отрядта нэгэ бульдозер, шэбхэ ашаха түхеэрэлгэтэй нэгэ трактор, мүн МТЗ түхэлэй 3 трактор хүдэлнэ.

Хараалагдаһан түсэбэй ёһоор тэдэнэр дүрбэ мянгаад тонно шэбхэ сабшалан дээрэ зөөхэ юм. Тус отрядай эбтэй эетэй коллектив үдэр бүри 90—100 тонно наг шэбхэ сабшалан дээрэ гаргана.

И. ФЕДОРОВ.
«Саяан» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Түнхэн.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ЭЛСҮҮЛХЫ ҮҮРГЭНЬ УЛАМ ҮРГЭДЭНЭ

1972-1973 онуудай үбэлжэлгын үедэ малай ашаг шэмэ ехээр абахын, бэлэдхэхын түлөө малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй абаһан тогтоолые манай аймагай ажалшад ехэ хүндэтэйгөөр хүлеэн абаа. Мүрысөөнэй ямар зэргын ехэ удха шанартай үйлэдбэриин коллективүүдэй эдэбхи үүсхэл хүгжөөхэ талада ямар ехэ эршэ хүсэтэйгөөр тэрэнэй нүлөөлдэг байһыень хүн бүхэн мэдэнэ ха юм даа. Урагшаа дабшаха замаймнай нэгэ гол һудаһаниинь байһаниинь эли.

Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлдэ бэелүүлхээр аймагай малшадай абаһан уялгань нилээд гайтай, харюусалгань ехэ. Теэд энэл жэлэй ажал хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдһээ табан жэлэй даабариин дүүргэлтын хуби заяан шиидхэгдэхэ байна ха юм. Тиихэтэй хамта, мүрысөөнэй үшөө нэгэ гол зорилгонь хадаа һайн шанартайгаар, бага гаргашатайгаар ехэ продукци абаха гэһэн удхатай. Ушар нимэһээ аймагай партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинууд малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөө хүтэлбэрилхэдөө эдэ асуудалнуудта анхаралаа онсо хандуулха уялгатай болоно.

Аймагай ажалшадай энэ жэлдэ бүтээхэ юумэнэйнь хэмжээн урданайхида орходоо нилээд ехэ. Жэшээнь, малшаднай 1973 оной туршада гүрэндөө 24 мянган центнер мяха, 45 мянган центнер һү тушааха, 100 эхэ хонин бүхэнһөө адаг 83 хурьга түлжүүлхэ уялга абанхай. Эдэ урдаа табигдаһан зорилгонуудые дүүргэхын тула эршэтэйхэнээр лэ хүдэлхэ хэрэгтэй болоно. Жэшээнь, һү абалгыя энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо 10 процентээр ехэ болгохо зэргэтэйбди. Теэд энэ арбан процент шангаханаар лэ хүдэлжэ түйлагдаха даабари. Илангаяа үбһэ хулһанай, талха тарянай зүйлэй хомор жэлдэ бүришье хатуу ааб даа.

Гэбэшье энэ жэлэй үнгэрһэн хоёр һарын дүн хаража, шэнжэлжэ үзэхэдэ, малшаднай абаһан, уялгануудаа хүсэндэнь хүргэхын түлөө хам оролсоод байна гэжэ ойлгохоор. 1972 оной түрүүшын хоёр һарын дүнтэй сасуулжа үзэхэдэ, энэ жэлэй январь, февраль һарануудта 1044 центнер һүн гүрэндэ үлүү ехээр тушаагдаад байна. Тиихэдэ мяха тушаалга дээрэшье хубилалта харагдана. Нёдондоной энэ үеынхиһөө 2230 центнер мяхан үлүү ехээр бэлэдхэгдээ.

Мал ажалай продуктнуудые абалга болон гүрэндэ худалдалгые улам ехэ болгохын түлөө тэмсэлдэ социалис мүрысөөндэ аймагаймнай диилэнхи олон совхозууд яһала гэмгүй үрэ дүн туйлана, гэжэ тэмдэглэмээр. Энэ талаар илангаяа Худанай, Чисаанын, «Первомайский» совхозууд шалгараа. Жэшээнь, Худанай совхоз үнгэрһэн хоёр һарын туршада гүрэндөө 1556 центнер һү тушаагаад байна. Харин нёдондоной январь, февраль һарануудта 960 шахуу центнер бэлэдхэгдэһэн бэлэй. Энэ жэлдэ ажахын Улааха-Аралай һү һаалиин фермын коллектив жэшээтэ һайнаар ажаллажа байна. Тэдэнэй ажалай бүтээсэ нилээд арьбан гээшэ. Үбэлжэлгын үеын үнгэрһэн таба һарын хугасаада эндэхи һаалишад үнеэн бүриһөө һү һаалгаяа 775 килограммда хүргөөд байна. Үдэр бүхэндэ һаамхай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 12 килограмм һүн эндэ һаагдана. Энэ үбэлэй сагай жэшээгээр болоходо, бараг үрэ дүн гэжэ батадхамаар.

Нёдондо хоёр мянганай хира дабаһан суутай энэ фермын һаалишад Доржима Базаржапова, Дулма Галсанова, Санжит Чимитдоржиева, Цырен-Чимит Шагдурова, Галина Гатаулина гэгшэд энэ үбэлэй үдэрнүүдтэ даажа байһан бүлэг бүхы үнеэдэйнгээ тус бүриһөөнь 8—9 килограмм хүрэтэр һү һаажа байна.

Мал шахалга, буруу хашараг түлжүүлгэ һураггүй, һайнаар эмхидхэгдэнэ. Энэ хүдэлмэри илангаяа Чисаанын, Загаһатын, «Первомайский» совхозуудта бүришье гуримтайгаар, үрэ дүн арьбантайгаар эрхилэгдэнэ. Тэрэнэйл ашаар эдэ ажахынууд гүрэндэ мал тушааха кварталайнгаа түсэб болзорһоо урид дүүргэхэ аргатай бологоо.

Хонишодой ажал хэрэг яһала урагшатай. Мүнөө шэнэ түл абалга түлэг дундаа. һүүлэй мэдээнэй ёһоор аймаг соо 38 мянга гаран хурьгад абтанхай байна. Энэнь нёдондонойхиһоо 6 мянгаар олон болоно. Нарай хурьгадай гарзалха ушар нёдондонойхиһоо һураггүй үсөөн. Малай үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдэһэн Загаһатын, Чисаанын совхозуудай хонишод амжалтатайгаар түл абажа, түлжүүлжэ байна. Хонишодой дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөө Хэжэнгын совхозой хонишон Ш. Н. Намжиловай, «50 лет Октября» совхозой Ц. Б. Цыденовагай, Загаһатын совхозой М. Бодиевагай даадаг эхэ хони харууһалдаг бригаданuудай коллективүүд толгойлжо ябана. Октябриин Революциин орденой кавалер Номен Найданович Намжилов, аймагай Соведэй депутат, КПСС-эй гэшүүн, «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденто Ц. Б. Цыденова (1972 оной аймагай чемпион) болон бусад түрүүшүүл 100 эхэ хонин бүхэнһөө 100 хурьга абанхай, гарза хоролгогүйгөөр түлжүүлнэ. Нигэжэ эдэнэр абаһан социалис уялгаяа зориһон соогоо бэелүүлжэ байна бшуу.

Манай аймагайхид хүршэ Хориин аймагай ажалшадтай социалис мүрысөөнэй договор баталанхай. Нимэ мүрысөөн эмхидхэгдэһээр үнинэй. Мүрысэжэ байһан аймагайнгаа малшадһаа гээгдэхэгүй, харин али бүхы үрэ дүнгүүдээрээ диилэжэ, урдань орохо эрмэлзэлтэйгээр аймагаймнай малшад шэнэ жэлээ яһалал бараг ажал хэрэгээр эхилээ гээшэ. Үнгэрһэн январь, февраль һаранuудта малшадай хэһэн хүдэлмэриин согсолон гаргагдаад байхада Хэжэнгын аймагай малшад булинтуу байдалтай.

Гэбэшье энэмнай оройдоо түрүүшын хоёр һарын дүнгһөө баримталһан түрүүшын һайн жэшээнэй алхамууд тухай хөөрөөн болоно. Энэ алхасаяа һуладхангүй, доторойнгоо арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэжэ шадаа хадаа шиидхэхы жэлдэ хараалагдаһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ яһала боломоор. Түрүүшынгээ амжалтаар һааха шье бидэ һанаага амарха зэргэгүйбди.

Амжалтын лэ түлөө, һайн үрэ дүнтэй ажал хүдэлмэриин лэ түлөө социалис мүрысөөн эмхидхэгдэнэ. Энээнэй ашэ үрэ һайнтай байхынь түлөө оролдолгоёо гарганабди. Мүнөө совхоз бүхэн ,мал ажалай фермын коллектив бүхэн үбэлжэлгын үедэ, түхэреэн жэл соо бэелүүлхэ социалис уялгатай. Тэдэ уялганууд бултанай хабаадалгатайгаар, үндэр дуунда табигдан баталагданхай. Малшадай мүрысөөнэй дүн һара бүхэндэ гаргагдана. Кварталай дүнгөөр мүрысөөндэ илаһан коллективүүд дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэхэ юм. һарын дүнгээр эгээл эрхим амжалта туйлаһан малшанай нэрээр ажалай алдар солын Улаан туг мандуулагдаха зэргэтэй. Энэ талаар Худанай совхоздо бусадай халан абамаар юумэн хэгдэнэ.

Тээсгэн аймагай ажахынуудай малай фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, зооветеринарна мэргэжэлтэд, партийна, профсоюзна хүдэлмэрилэгшэд энэ ажахын Иннокентьевкэ тосхондохи һү һаалиин фермэ ошожо, тэндэхи байдалтай танилсаа. Тиигээдшье энэ фермын малшадай айлшадтаа харуулха юумэниинь бии гээшэ. Фермын гол үүдэн тушаа бодхоогдоһон үндэр табсан дээрэ хадхагдаһан гурбан улаан туг һэбшээндэ намилзан байха юм. Эдэ тугууд мүрысөөндэ илагшадай нэрээр үргэгдэнхэй. Улаан булан соо ороходо, «Манай залууршан» гэһэн гоёор урлан зурагдаһан плакат. «Хэн мүнөөдэр түрүүлнэб?» гэһэн самбар байха. Тиихэдэ фермын һаалишан бүхэнэй абаһан социалис уялга уран гараар зураглагдажа, ханада хадаатай. Үдэр бүриин хэһэн хүдэлмэри тэмдэглэжэ байха самбар танай анхарал абаһаар лэ татаха. Малшадай социалис мүрысөөндэ үдэр бүриин анхарал хандуулжа байдаг оролдолгонь һайнаар харюулагдана. Үнгэрһэн хоёр һарын туршада һү һаалгаяа нёдондонойхиһоо 1,5 дахин ехэ болгоод байна.

Зүгөөр малшадай социалис мүрысөө эмхидхэхэ хүдэлмэридэ дутагдалнууд огто үгы гэжэ яажа болохоб. Энэ шухала хэмжээ ябуулгые хүн бүхэнэй хэрэг үшөөл болгожо шадаагүй байнабди. Түрүү коллективүүдэй, ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэл согсолхо, бултанай хэрэг болгохо талаар мүртэй юумэн хэгдэнэгүй. Тиигэбэшье дутагдалнуудаа элирүүлжэ, тэдэниие дары ябуул үсадхаха, социалис мүрысөөнэй али бүхы онол арга, дүршэлнүүдые ажал ябуулгадаа үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, тэрэнэй ашэ үрые улам арьбажуулха зорилго табигдана. Мүрысөөн хадаа бүгэдые ехэ хэрэгтэ элсүүлхэ хүсэн ха юм даа. Түрэл республикынгаа байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн нэрэтэй солотойгоор угтаха, гурбадахи, шиидхэхы жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор уридшалан дүүргэхэ, хүршэнэртэеэ хүсэ шадалаа туршалсаха хэрэгтэмнай энэл социалис мүрысөөн гол үүргэ дүүргэхэ байна бшуу.

Б. ЖАМБАЛОВ,
КПСС-эй Хэжэнгын райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша.

ПРОПАГАНДИСТНАРАЙ СЕМИНАР

Баргажанай аймагай партийна ба комсомолой гэгээрэлэй һургуулинуудай пропагандистнарай семинар һаяхан болобо. КПСС-эй райкомой секретарь Д. Ж. Бубеев «КПСС-эй XXIV съездын табиһан эрилтэнүүдэй үндэһөөр коммунистнууд ба комсомолшуудай марксистско-ленинскэ һуралсал ябуулха» гэһэн темээр элидхэл хэбэ. Баргажанай леспромхозой партийна кабинедые даагша Н. Е. Белин пропагандистнарай урда үгэ хэлэжэ, леспромхоз дотороо ябуулдаг хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай хөөрэбэ.

«Марксистско - ленинскэ суртал шудалхадаа уран һайханай литература хэрэглэхэ тухай» Баргажанай дунда һургуулиин директор В. М. Бодров хөөрэжэ үгөө.

КПСС-эй райкомой партийна гэгээрэлэй кабинедые даагша Ю. Кухтик политическэ һуралсалай жэлые эмхитэйгээр дүүргэхэ талаар пропагандистнарай зорилгонууд тухай семинарта хабаадагшадта хөөрөө.

Уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн тухай лекци пропагандистнар мүн лэ шагнаа.

А. ШИШМАРЕВ.

Улаан-Удын Серевой нэрэмжэтэ мебель бүтээдэг фабрикын коллектив энэ жэлэй эхинһээ түсэбтэ даабаринуудые уридшалан дүүргэхын түлөө тэмсэнэ. Эршэтэ ажалай түрүү зэргэдэ ябадаг Александра Романовна Смекалкина халаанайнгаа даабари 115-120 процент дүүргэдэг, олон станок дээрэ хүдэлдэг юм.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. С. Смекалкина.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ЭРМЭЛЗЭЛ

Ажахын түб Белоозерск тосхонһоо арбаад модоной зайда дүй дүршэлтэй, аймагай түрүү хонишодой нэгэн Жанчип Арьяевич Жигдоржиевай бригадын хонишод үбэлжэдэг. Тэдэнэй үбэлжөөн Гэршүүхын поли гэжэ нэрэшэнхэй.

Арба найман жэлэй урда Жигдориевтан үхэршэнөөр ажалладаг һэн. Нэгэтэ совхозой директор тэдэнэрэй ажалаарнь һонирхохо зуураа, иигэжэ хэлээ бэлэй:

— Хэһэн ажалтнайшье жэл бүри урагшатай һайн. Жанчип Арьяевич, гэр бүлөөрөө эхэ хонидой отара даажа абабалтнай яаха юм. Ямаршье ажалда оролдолго хэрэгтэй гэжэ һайн мэдэдэг, угай малша хүн ха юм та. Энээн тухай бодожо үзөөд, һанамжаяа хэлэнэ бэзэт.

Тэрэл 1956 ондо Жанчип Арьяевич Жаргал Батожаповна һамгантаяа эхэ хонидой отара даажа абаһан. Тэдэнэр түрүүшын үдэрнүүдтэ нилээд тухашараадшье үзэһэн байха. Жигдоржиевтан түл абалгадаа эртэнһээ бэлэдхэл хэжэ эхилээ һэн. Хонидой олоор хурьгалха үедэ тэдэнэр үдэр һүнигүй, үргэһэ нойроо алдатараа ажаллаа. Хэды оролдобошье, һайн амжалта тиихэдэ зүйлажа шадаагүй бэлэй. Жигдоржиевтан ажахынгаа түрүү хонишодой дүй дүршэлые, мэргэжэлтэдэй зүбшөөл өөрынгөө ажалда хэрэглэхые оролдодог һэн. Тиимэһээ дүй дүршэлөөр баян үнинэй хонишодтой уулзажа, хөөрэлдэдэг байгаа.

1969 ондо эндэхи хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлжэ, зуутанай тоодо ороһон юм. Совхозоймнай бэрхэ хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 105—115 хурьга абажа түлжүүлнэ. Хайшан гэжэ ажаллахадаа тэдэнэр иимэ амжалта туйланаб гэһэн бодолдо ахалагша хонишон абтажа эхилбэ.

Тобир тарган хонидой түлыншье өөдэргэн, тэнсэжээр һайн, эхэнь һүтэй байдаг гэжэ хонишод энээниие һайн мэдэрдэг. Тиимэһээ эндэхид хонидоо зунай хүхэ ногоондо үглөөнэй бүрэнхыһөө үдэшын боро хараан болотор бэлшээн таргалуулдаг намартаа тарялан дээрэ адуулдаг болобо. Тарган хонид түргэн ототой болодог гэжэ тэдэнэр һайн ойлгоно. Жигдоржиевтан өөһэдөө техник-үрэжүүлэгшээр хүдэлжэ, эхэ хонидоо үсөөхэн үдэрэй туршада үрэжүүлжэ дүүргэдэг гуримтай юм.

— Борис Павлович, хонидто үгтэхэ бүдүүн тэжээл жэжэ болгожо, талха тарянай зүйлтэй холижо эдюулхэдэ эдисэтэй һайн. Манай бригадада иимэ түхеэрэлгэ үгыт, — гэһэн асуудалаар нүхэр Жигдоржиев совхозой директор Хомутовто хандаһан.

1970 оной үбэл тэдэнэр шанар муутай үбһэ, һолоомоёо жэжэ болотор хэршэһэнэйнгээ удаа талха тарянай зүйлтэй холижо эдюулбэ. Энэл жэлдээ тус бригадын гэшүүд 100 эхэ хонин бүриһөө 107 хурьга түлжүүлжэ абаа. Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ тэдэнэр 100 эхэ хонин бүриһөө 115 хурьга түлжүүлжэ, олон жэлдэ эрмэлзэһэн хүсэлоо бодото дээрэнь бэелүүлжэ шадаа һэн.

Үнгэрэгшэ зун Ленинэй орденто Борьёогой совхозоор ажалайнгаа хэрэгээр ябахадаа, Жанчип Арьяевичтай уулзажа, хөөрэлдөө һэмди.

— Жанчип Арьяевич, та ажахынгаа түрүү хонишон байнат өөрынгөө дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгыт — гэжэ бидэ хонишондо хандабабди.

— Хурьга абалгаар нүхэд сооһоо онсо шалгарһан юумэн юун байха һэм даа. Мүнөө жэлдэ Дмитрий Свистунов 100 хонин бүриһөө 135 хурьга түлжүүлжэ, ажахы соогоо нэгэдэхи һуурида гараба. Бидэшье иимээр ажаллаха гэһэн зорилго урдаа табинхайбди. Хурьгадайнгаа эдихэ үбһэ өөһэдөө бэлэдхэжэ абадагбди. Үбһэ тэжээлээ бүйлуулжа, талха тарянай зүйлтэй холижо эдюулхэдэ һайн,— гэжэ ахалагша хонишон манда хэлээ һэн.

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ Жигдоржиевтан хурьга абалгада хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн бэлэдхэлтэй ороо. Мүнөө үедэ эндэхи хонишод 200 гаран хурьгатай болонхой. Даажа абаһан социалис уялгаяа үлүүлэн дүүргэжэ, түрэл республикынгаа тогтоһоор 50 жэлэй ойн баярые ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэһэн зорилго урдаа табинхай.

В. НИМБУЕВ.
Зэдын аймаг.

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ЭСТОНИ:
МОРЯГУУДАЙ БАЯР ЁҺОЛОЛОЙ ҮДЭР

ТАЛЛИН. «Аугуст Кульбэрг» теплоходой коммунистнууд жагсаалайнгаа хубсаһа үмдэһэн, орден медальнуудаа зүүнхэйнүүд Эстониин далайн пароходствын партийна комитедтэ ерэбэ. Парткомой секретарь К. Отть гэгшээшье зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлэнги. Энэ үдэр теплоходой коммунистнуудта партийна шэнэ биледүүдые барюулба. Пароходствын хүтэлбэрилэгшэд, ажалай түрүүшүүл зал соо байгаа.

Боцман Х. Вахерай үбсүүндэ Социалис Ажалай Геройн Алтан одон яларна, судны партийна организациин секретарь, ахалагша механик А. Павловай үбсүүе «Хүндэлэлэй тэмдэг» орден гоёоно. Тэрэ хоёр партида ороһоор үнинэй. Ветерануудһаа моряггуудай халан абахал юумэн яһала бии. Залуу коммунистнаршье — судны капитан И. Эллаквере, хоёрдохи механик Л. Проскурин гэгшэд шэнэ партбиледүүдые абаба.

— «Аугуст Кульбергын» экипажай амжалта ехэ. Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлэй социалис уялганууд болзорһоо урид дүүргэдээ һэн. Щекинэй арга нэбтэрүүлжэ гэхэ гү, али дүүрэн бэшэ экипажаар хэжэ, ажалайнгаа бүтээсые 12 процент дээшэлүүлһэн байна.

— Партийна документ һэлгэһэн үдэр коммунист бүхэн хэһэн ажал тухайгаа партиин урда тоосоно, — гэжэ капитанай нэгэдэхи туһалагша А. Михарев хэлэбэ. — Бидэ үшөө һайнаар ажаллажа. Эхэ оронойнгоо алдаршахын түлөө шэнэ амжалта. туйлахабди гэжэ партияа найдуулнабди.

УКРАИНА:
МЕТРОГОЙ БАРИЛГАШАДАЙ МАШИНА

ДОНЕЦКЭ ОБЛАСТЬ. Ясиноватскын машина бүтээлгын заводто 21-һээ 7,3 метр хүрэтэр диаметртэй түхеэрэлгэ бүтээхэ цех ашаглалгада тушаагдаба. Томо гидротехническэ барилгануудай метро болон тоннелиин лини гаргахада тэрэ хэрэглэгдэхэ юм. Цехэй корпус хоёр шахуу гектар газар эзэлнэ.

Заводой конструкторнуудай проектээр газар малтажа 5,6 метр диаметртэй КТ-1 комбайн бэлдэгдэжэ, Ленинградай метрогой барилгашадта эльгээгдээ. Газарай хүрьһэ бутаргаха, нүхэн сооһоо шорой хаяха, тулгануудые һуулгаха оньһоор комбайн хангаганхай.

Шэнэ цех Чехословакиин ниислэлэй метро барилгашадһаа захил абажа, Москвагай мэргэжэлтэдтэй хамта бэлдэһэн «ТЩБ-3» түхэлэй комплекс бүтээжэ эхилбэ. Тэрэ 750 тонно шэгнүүртэй, 66 метр утатай, двигательнүүдынь 800 киловатт хүсэтэй. Һара соо хатуу хүрьһэтэй газарташье комбайн зуун метртэ малталга хэхэ байна.

АРМЕНИ:
УНИВЕРСАЛЬНА СТАНОГУУД

ЕРЕВАН. Ереванай Дзержинскиин нэрэмжэтэ станок бүтээлгын заводто такарна универсальна агрегадуудай түрүүшын промышленна парти гаргагдаба. Агрегат бүхэн арбан ондоо ажал наринаар бүтээнэ. Ереванай станок бүтээгшэд мүнөө болотор оройдоо 4—5 ондоо ажал хэжэ шадаха нимэрхүү агрегат, бүтээдэг байһан.

Заводой констукторнуудай бүтээһэн энэ станок ороной машина, прибор бүтээлгын заводуудта үргэнөөр хэрэглэгдэхэ.

РСФСР:
СОЁЛ БОЛБОСОРОЛТОЙ ЗАВОД

ЛЕНИНГРАД. Ильичэй нэрэмжэтэ станок бүтээлгын заводой цехүүд сэсэг ургуулдаг оранжерей шэнги түхэлтэй. Цех соо иимэ эрхэ байдал байгуулхада, хүдэлмэришэд ажалдаа абьястай боложо, продукци шанар һайнтайгаар, ехээр гаргадаг, ажалай бүтээсэ дээшэлдэг гэжэ заводой инженер-дизайнернүүд тоолоно.

Социальна болон экономическа хүгжэлтын түсэб табихадаа, коллектив ажалай эрхэ байдал һайжаруулгада ехэ анхарал хандуулһан байна. Хуушарһан түхеэрэлгэнүүд шэнэ станогуудаар һэлгэгдэжэ байдаг. Технологическа ажал хэрэг саг үргэлжэ нарижуулагдана. Гансал үнгэрһэн жэлдэ 1.400 ондоо шэнэ түхеэрэлгэ хэрэглэгдэдэг болоо. Албан зургаан, профсоюзай комитет ажаһуудалда ехэ анхарал хандуулдаг юм.

Фирмын хоёр предприятиин автомат станогуудай болон Ильичэй нэрэмжэтэ заводуудай «соёл болбосоролтой завод» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэниинь дэмы бэшэ.

ТУРКМЕНИ:
ДЫНИ, АРБУЗ ЕХЭЭР УРГУУЛАГДАХА

АШХАБАД. Туркменистанай колхоз, совхозуудта бахчева ургамал таригшад 1300 центнер гахэ гү, али түсэбһөө нилээд ехэ үрэһэ хааһан байна. Мургабска, Тедженскэ үрэжэлтэ, Прикопетдагска талын ажахынууд саахараар баян «вахарман» сортын дыни ургуулхаар мэргэжэжэ байнхай. Аму-дарья шадарһи талада анхилма үнэртэй, амтатай «гуляби» сортын дыни таригдаха. Ганса Саятска райондохи дыни ургуулжа мэргэжэһэн совхоз зуугаад гектар үрэжэлтэй газарта «гуляби» сортын дыни тарихаар бэлдээ. Бахчева ургамал тарилга, тэрэниие элдүүрилгэ бүрин оньһожоруулагданхай.

Туркмениин бахчева ургамал таригшад энэ жэлдэ 115 мянган тонно дыни, арбуз гүрэндэ худалдаха уялга абаа. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ нилээд дээгүүр юм.

УКРАИНА:
ПОЛИТИНФОРМАТОР — НИИТЫН МЭРГЭЖЭЛ

ХАРЬКОВ. Эндэхи механотехнологическа техникумдэ һуража гараһан хоёр зуу гаран хүбүүд, басагад һургуули дүүргэһэн тухай дипломтойгоо хамта политинформатор гэһэн ниитын мэргэжэлтэй болоһон тухай үнэмшэлгэ абаба.

Үйлэдбэриин ерээдүйн хүтэлбэрилэгшэд болохо залуушуул предприятида ниитэ-политическэ ажал ябуулха лекцинүүдэй түсхай курса шагнаһан юм. Психологи, педагогико ба логикын теоретическэ асуудалнуудые тэдэ шудалаа. Үйлэдбэриин практика гарахадаа, һурагшад хүдэлмэришэдэй коллективүүдтэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэһэн, элидхэл, политинформаци хэһэн байна.

УЗБЕКИСТАН:
СОВХОЗДО БЭЛЭГ

ГУЛИСТАН. Сырдарьинска областиин В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ совхоздо шэнэ библиотекэ нээгдэбэ. Узбегэй Гафур Гулямай нэрэмжэтэ уран зохёолой литературын хэблэл тус библиотекэ совхоздо бэлэглээ.

Энэ шэнэ эмхи зургаанай ажалые хамтаараа түлөөһэгүйгөөр хүтэлбэрилнэ. Совхозой һургуулинуудай багшанар уншагшадта ном үгэдэг. Библиотекэ зургаа мянган боти номтой. Аха дүү республикануудай уран зохёолшодой номууд эндэ олон.

— Манай шефтээ абаһан совхоздо олон ондоо яһанай хүнүүд ажалладаг, — гэжэ хэблэлэй директор, уран зохёолшо Хамид Гулям хөөрэнэ. — Тиимэһээ Үзбек, ород хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн номуудһаа гадна, украин, казах, туркмен, татар — бүхыдөө арбан хоёр хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн номуудые эндэ библиотекэдээ абаабди.

Библиотекэдэ уран зохёолшод совхозой ажалшадтай ходо ходо уулзадаг болонхой.

ТАСС-ай корр.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

«СССР-тэхи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай дүрим тухай» Хуулиие бэелүүлхэ талаар Мухар-Шэбэрэй аймагай нютагай Соведүүдэй хүдэлмэри тухай» гэһэн асуудал Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум зүбшэн хэлсэбэ. Мухар-Шэбэрэй аймагай нютагай Соведүүд, гүйсэдхэхэ комитедүүдынь партийна органуудай хүтэлбэри доро энэ талаар гориитой хүдэлмэри ябуулаа, аймагтаа ажахын ба социально-культурна байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэхын түлөө колхоз, совхозуудай, предприятинуудай болон ажалшадай социалис мүрысөөе эмхидхэлгэдэ. Соведүүдэй холбоо барисаа үргэн ниитэ зонтой улам бэхижүүлхэ ябадалда депутадуудай хабаадалга эдэбхижүүлээ.

Депутадуудай дүрим тухай хуули шэнжэлэн үзэхэ талаар диилэнхи олон Соведүүдтэ депутадуудай үдэрнүүд, зүблөөн болон семинарнууд үнгэргэгдөө, депутадуудай бодото ажал ябуулгада үзэгдэһэн һайн жэшээ баримтанууд согсологдоһон. Соведүүдэй бүхы хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд абтаһан байна.

Соведүүдэй сессинүүд болон гүйсэдкомуудай заседанинуудта зүбшэн хэлсэгдэхээр табигдаһан асуудалнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ депутадууд урданайхиһаа эдэбхитэйгээр хабаададаг болоо. Депутадууд һунгагшадтаа холбоо барисаагаа һайжаруулаа, өөһэдынгөө болон Соведүүдэйнгээ хэжэ байһан хүдэлмэри тушаа һунгагшадайнгаа урда тоосоогоо хэнэд.

Олон Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинууд, депутадуудай бүлэгүүд болон постнууд хүдэлмэреэ эдэбхижүүлээ. Аймагай Соведэй элүүрые хамгаалгын ба социальна тэдхэмжын талаар саг үргэлжын комисси, Никольско болон Калиновска сельскэ Соведүүдэй хүдөө ажахын комиссинууд, Шаралдайн сельскэ мүн бусад зарим тэды Соведүүдэй депутадуудай постнууд болон бүлэгүүд эдэбхитэйгээр хүдэлнэд. Депутадуудай зүгһөө эрилтэ хэхэ ябадалнууд олошоржо, засагай захиргаанай зургаанууд, тушаалта нюурнуудай хүдэлмэриин хойноһоо Соведүүдэй хиналта шангадхаха хэрэг хангагдажа байнхай.

Һунгагшадай захяа, һанамжа, дурадхалнуудые дүүргэлтэ болгохо талаар Соведүүдэй болон депутадуудайнь хүдэлмэри эли бодо һайжараа. Аймагай нютагай Соведүүдтэ ороһон 119 захянуудай 85-нь бэелүүлэгдээ, бэшэниинь дүүргэгдэхэ боложо байнхай.

Үнгэрөөшэ 1972 оной хоёрдохи хахадта социалис уялгануудай дүүргэлтын дүнгөөр Шаралдайн сельскэ Совет хоёрдохи һуури эзэлжэ, КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шан абаа.

Гэхэтэй хамта КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй ба «СССР-тэхи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай дүрим тухай» Хуулиин эрилтын ёһоор хүдэлмэреэ шэнэдхэн һайжаруулха зорилгоёо Мухар-Шэбэрэй аймагай ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүд үшөөл һулаар бэелүүлнэ, өөһэдтэнь үгтэһэн эрхэ түлөөлэлгэнүүдээ гүйсэд дүүрэн бэелүүлнэгүй гэжэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум тэмдэглээ. Зарим депутадуудай тухай Хуули һулаар бэелүүлэгдэнэ, депута[...] уялгануудые дүүр[...] рэгтэнь депутадууд[...] то туһаламжа үзүү[...] гүй. Энэ ушарһаа Со[...] дэй шиидхэбэринүүд[...] гэлтэ болгохо ябаа[...] депутадууд һулаар [...] на. сессинүүдтэ [...] ябана. һунгагшадта[...] шадай коллекти[...] ниитын эмхинүүдтэ[...] холбоо барисаатай [...] гоо тэдэнэрэй урда [...] гоо хэнэгүй.

Олонхи Соведүү[...] сэдхэхэ комитедүүд[...] данса хүтэ[...]бэрилгэ [...] сессинүүд дээрэ [...] шүүмжэлэл, дурад[...] дые бүридхэхэ. дүү[...] хойноһоо хинаха та[...] тагдалнууд үзэгдэнэ, [...] дуудай ажаглалт[...] хэмжээ абаха тушаа [...] та нюурнуудай хар[...] дээшэлүүлэгдэнэгүй.

Зарим Соведүү[...] сэдкомууд һунгагш[...] хянуудые дүүргэх[...] үшөөл һулаар хүдэл[...]

Депутадуудай дү[...] хай Хуулиин эрилт[...] Соведүүдэй хүдэл[...] нэдхэн һайжаруулха [...] аймагай Соведэй гү[...] комитет сельскэ, [...] Соведүүдтэ хангалт[...] тайгаар туһална. [...] лэй-ниитэ хүдэлмэри [...] ябуулна. Соведүүдэй [...] мэридэ бии байгаа д[...] нуудһаа зохихо [...] хэжэ, гүйсэдкомуу[...] тэлбэрилэгшэдтэ [...] эрилтээ эрид шаа[...] гүй. Аймагай Сове[...] сэдком мууса хүдэлд[...] дэжэ сомоной [...] болон сомоной Со[...] кадрнуудаар бэхижү[...] жэ оролдоногүй. «С[...] хи ажалшадай де[...] дай Соведүүдэй де[...] дай дүрим тухай «[...] хэлбэришэгүйгөөр [...] лүүлһэнэй, эмхи[...] тэ хүдэлмэриин [...] дээшэлүүлһэнэй [...] аймагай ажахын бо[...] турна байгуулалт[...] гонуудые шиидхэл[...] ведүүдэй болон [...] дай үүргые саашаа[...] хижүүлэн дээшэл[...] Мухар-Шэбэрэй [...] ажалшадай депу[...] нютагай Соведүүдэй[...] хэхэ комитедүүдые[...] дай АССР-эй Верх[...] ведэй Президиум [...]

«СССР-тэхи ажа[...] депутадуудай Сов[...] тадуудай дүрим [...] ляар хараалагда[...] лэлгэ эрхэнүүдээ [...] хэрэгтэнь депутад[...] һаламжа үзүүлхэ [...] магай нютагай С[...] гүйсэдкомуудта [...] даа.

Соведүүдэй холь[...] та түсэбүүдэй д[...] хойноһоо саг үргэ[...] налта ябуулхыень, [...] табан жэлэй шинд[...] бадахи жэлдэ про[...] ность болон хүдөө [...] хүгжөөхэ даалгаба[...] дүүргэлтын түлөө [...] үргэнөөр дэлгэр[...] 1973 ондо хүдөө [...] продуктнуудай [...] эрид дээшэлүүлхы[...] бүхэсоюзна социал[...] сөөндэ эдэбхитэйг[...] сохыень, Буряад[...] эй байгуулагдаһаа[...] лэй ойн хүндэлэл[...] социалис уялгану[...] тэй түрэтэйгөөр [...] ень Мухар-Шэбэр[...] гай, сельскэ болоо[...] Соведүүдые Верхо[...] дэй Президиум у[...]

ЙОШКАР-ОЛА. [...] най заводой коллек[...] сэбтэ табан жэлэй [...] хы, гурбадахи жэлдэ [...] лүүлэгдэһэн уялга[...] абаа. Тиигэжэ кол[...] ажалай бүтээсые т[...] хараалагдаһанһаа 0,3 [...] центээр дээшэлүүлхэ, [...] техникэ, НОТ ба у[...] зохёолгын дурадхал[...] нэбтэрүүлһэнэй ашаар [...] мянган түхэригэй а[...] хэхэ гэжэ шиидэнхи[...] Энэ жэлэй түрүү[...] һарын туршада энэ [...] түсэбһөө гадуур нэгэ [...] тонно дража, дүрбэн [...] глюкозо, зуугаад ки[...] бусад продукци г[...] байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [...] хэдэг таһагта. Эндэ А,[...] таминууд бэлдэгдэдэг [...]

ТАСС-ай фотохро[...]

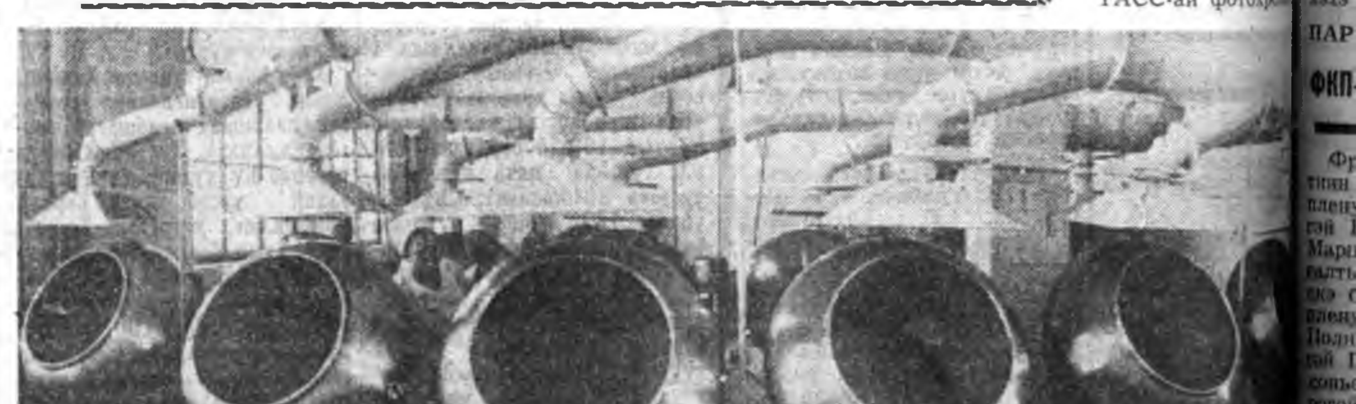

БЭЛИГ ТҮГЭЛДЭР БАГШЫН ОЙ

Багша! Энэ хадаа Эжы, ...а, Эхэ орон гэхэ мэтын ...эн нангин үгэнүүдэй нэ... Юундэб гэхэдэ, ёhотой ...гша гээшэ эхэ, эсэгэдэл ...лаар hурагшадайнгаа га... ганзагада, хүлые дүрөөдэ ...рөөхэhөө гадна, бухы на... соогоо шабинартаяа няг... холбоо барисаатай байдаг. ...дэмэй доктор Василий Дмитриевич Кудрявцев эгээл ...а багша юм. Тиимэhээл ...о багшада ном заалгажа, ...дэ эрдэм hаяхан олоhон ...эжэлтэдшье, гуша-дү... жэлэй урда тээ hураад, ...аллажа ябаhан буурал са... толгойтой профессор... агроном, инженернүүд... Василий Дмитриевичые ...одоо дүтэ hанажа ябадаг. Василий Дмитриевич Кудрявцев 1898 оной хабар ...ноярска хизаарай Аба...нск (мүнөө Краснотуранск) нютагта таряашанай ...эдэ түрэhэн. 1925 ондо ...үгэй университет дүүр... тэндээ ород хэлэ заа... методикын кафедрын ...истентээр томилогдоо.

Бүри тиихэдэ дээдэ hурдуулиин залуу студент ябахадаа, В. Д. Кудрявцев Сибиринн арадуудай түүхэ, хэлэ бэшэг, аман зохёолоор ...рходог, мүн эхин hургуулида ном заадаг hэн.

Революциин урда тээ гээгэн байдалтай байhан үндэhэ яhатанай дундаhаа ...дынь багшанарые hур...н бэлдэхэ зорилго тэрэ үе...ын шухала болоо. Тиин ...шухала хэрэгтэ Василий Дмитриевич Кудрявцев оруулhан хубитань сэг...гүй ехэ юм. Аяар ...0-ёод онуудта В. Д. Кудрявцев Эрхүүгэй рабфаг... удаань университедтэ буряад, яхад, монгол, хүбүүд, ...агадта ород хэлэ заагаа. ...ээ сагта ондоо яhатанда ород хэлэ яажа зааха тухай заабари, методико гэжэ огто байгаагүй. Эдэ бүгэдые Василий Дмитриевич өөрөө зохёогоод зааха баатай болодог бэлэй. Энэ шухала хүдэлмэридэнь залуу багшада Буряадай мэдээжэ эрдэмтэ профессор Г. Ц. Цыбиков, Москвагай профессор Н. В. Чехов болон бусад туhалдаг байгаа.

Василий Дмитриевич Кудрявцев манай Буряадай багшын институтда директорэй орлогшоор, ород хэлэнэй кафедрые даагшаар удаан байха зуураа, мүн Эрхүүдэшье хүдэлжэ байхадаа, республикымнай олон тоото мэргэжэлтэдые хүмүүжүүлэн гаргаа. Тэдэнь мүнөө арадаймнай ажахын, соёл гэгээрэлэй алишье hалбарида хүдэлжэ ябадаг. Профессор В. Д. Кудрявцевта заалгажа, ехэ мэргэжэлтэй багша болоhон хүнүүд манайда илангаяа олон. Тэдэнэй дунда эрдэмэй докторнууд И. В. Баранников, А. А. Белоусов, профессор М. Н. Мангадаев, доцент Ж. С. Сажинов болон бусадые нэрлэхэдэ болохо.

Олон яhатанай бэе бэетээ харилсаха хэрэгтэ хүүргэ болон үгэдэг агууехэ ород хэлэ хүнүүдтэ шудалуулхаhаа гадна, профессор В. Д. Кудрявцев буряад hургуулинуудта тэрэ хэлэ яажа зааха тухай олон ном бэшэнхэй. Тэдэнь бухы багшанараймнай үдэр бүриин ажалда туhа хүргэдэг байна. Тиимэhээ В. Д. Кудрявцев манай республикын ажалшадай дунда эрдэм гэгээрэл дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ илангаяа ехэ аша габьяатай юм.

Табин жэл соо багшалхыгаа хажуугаар, педагогическа эрдэмэй доктор Василий Дмитриевич Кудрявцев аяар 150 научна ном, статьянуудые бэшэжэ хэблүүлэнхэй. Тэдэнэй тоодо иимэ зарим хүдэлмэринүүдыень тоолоходо болоно: «hургуулида ном үзэхэдөө, конспект яажа табихаб» (1927 он), «Буряад hургуулида ород хэлэ яажа үзэхэ тухай» (1929 он), «Сибиринн национальна hургуулинуудта ород хэлэ зааха асуудалнууд (1929 он), «Буряад hургуулиин 5—6 классуудта ород хэлэ зааха методико» (1949 он), «Сибиринн национальна дээдэ hургуулинуудта ород хэлэ зааха тухай» (1962 он), «Ород хэлэ шудалдаг совет эрдэмтэд болон hургуули» (1967) гэхэ мэтэ.

В. Д. Кудрявцевай аша габьяае гүрэн түрэмнай үндэрөөр сэгнээ. Тэрэ хадаа «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор, олон медаль грамотануудаар шагнагдаhан байна. Мүн «Буряадай АССР-эй эрдэм наукын габьяата ажал-ябуулагша», «Буряадай АССР-эй hургуулиин габьяата багша» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэлсэhэн юм.

Василий Дмитриевич Кудрявцев эрдэм бэлиг түгэлдэр багша hэн туладаа студентнэр, аспирантнуудтаа, суг хүдэлдэг нүхэдтөө эрилтэ ехэтэй байхаhаа гадна, эсэгэдэл адли энэрхыгээр хандадаг, тэдэндээ ходо туhатай зүбшэл, заабари үгэжэ, hургажа байдаг. Эрдэм бэлигтэй энэ багшын үнэн сэхэ ажалынь, даруу түбшэн зангынь, тэниглэн сагаан сэдьхэлынь хэзээ нэгэтэ ном заалгаhан гү, али суг ажаллаhан олон үеын хүнүүдтэ эрхим hайн жэшээ болодог.

Профессор Василий Дмитриевич Кудрявцев далан табанайнгаа дабаае дабабашье, үшөө сарюун зандаа, багшынгаа нангин ажалые хэжэ үргэлжэлүүлhээр. Энэ үдэрөөрнь дашарамдуулан суг ажаллаhан залуу нүхэдынь, hурагшад шабинарынь Василий Дмитриевич Кудрявцев багшадаа элүүр мэндые, эгээн hайниие үнэн сэдьхэлhээ хүсэнэ.

Ц. БУДАЕВ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат.
В. КОПЫЛОВА,
БИОН-ой научна хүдэлмэрилэгшэ.

СЕССИ БОЛОБО

Загарайн аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй сесси hаяхан болобо. Тус сесси дээрэ аймагай Соведэй гүйсэдхэхы комитедэй 1972 ондо хэhэн хүдэлмэриин дүнгүүд харагдажа үзэгдөө. Энэ асуудалаар ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхы комитедэй түрүүлэгшэ **В. Е. Бабинцев** элидхэл хээ. Тоосоото үе соо аймагай Соведэй сессинүүд дээрэ шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдөө, зохихо тогтоолнууд баталан абтадаг байгаа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Тодорхойлон хэлэбэл, «Мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ба гүрэндэ худалдалгын ябаса тухай», «Соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэриие саашадань hайжаруулха хэмжээнүүд тухай», «Бүгэдэ ниитын дунда hуралсалда оролгые түгэсхэхэ тухай» гэхэ мэтэ асуудалнууд сессинүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байна. Гэхэтэй хамта ниитын эмхинүүд эдэбхитэйгээр хүдэлөө.

«Гигант» колхозой түрүүлэгшэ А. В. Смолин, хүдөө ажахын управлениин начальник П. И. Баиров, аймагай финансова таhагые даагша В. Г. Кожевин болон бусад сесси дээрэ үгэ хэлээ. Сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн асуудалаар дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн боложо, дутагдалнуудта гол анхарал хандуулагдаhан байна.

МАНАЙ КОРР.

Орлигой багшанар оролдосотой

«П» үзэгэй түхэлтэйгөөр баригдаhан hургуулиин газаа, досоогуур улаан галстугтай үхибүүд хэшээлдээ тэбдэнхэйнүүд. Хонхын ээлжээтэ жэнгирээ үрдижэ, багшануудhаа урид класс соогоо орожо, гурба- дүрбэншье минута соо номоо уншаха, гэрэйнгээ даабаринуудые шалгаха сэбэр агаар оруулха, сонхонуудаа аршаха гэхэ мэтын юумэ үхибүүд хэнэ. Мүн зарим классууд соо сонхын гэрэлдэ табигдаhан сэсэгүүд ногоорон анхилна. Класс бүхэндэ уураар дулаасуулдаг түхеэрэлгэ тодхоотой.

— Хамагай түрүүн үнинэй багша Галина Александровна Ивановагай хэшээлдэ орожо үзэ,—гэжэ hургуулиин директор Виктор Жанчипович Мункоов энеэбхилэн хэлэбэ. Үүдэ татажа, багшын орохотой хамта hурагшад нэгэ хүн шэнги хүл дээрээ бодожо угтаба. Булта багша тээшээ урин дулаанаар хараадхинад. Түргэхэнөөр ном, дэбтэрнүүдээ гаргаад, гуурhануудаа гартаа барядхинад. Ород хэлээр диктант бэшэлгэн болобо.

Ондоо классай хэшээлдэ ороходо, Роза Дымбэрыловна Арданова заажа байба. Багшань томо карта тээшэ үхибүүдэй анхарал хандуулба. Хэн юу мэдэхэб, хаана ямар городууд, ехэ-ехэ мүрэн, далайнууд байнаб гэhэн асуудалда hурагшадынь булта гараа үргэжэрхибэ. Базаров гэжэ бишыхан хүбүүн картын тэндэ ошожо, яhала бэрхээр харюусаба.

Үнинэй багшанар Александра Шарлаевна Аюшеева, Долгор Хайдаковна Мандагаева, Татьяна Дагбаевна Дамбаева гэгшэдэй хэшээлнүүдтэ нэгэнтэ бэшэ ородог, hонирходог hэм. Нилээн оролдосотойгоор, оншотой hайнаар хэшээл хэдэг.

Багшанарай таhалгын үүдэ сэлихэдэ, сонхоор ороhон, наранай туяа бүришье зохидоор туяаран гэрэлтэнэ. Багшанар сүлөөгүй. Зариманиинь hамбаашалан хүүгэдэйнгээ дэбтэр шалгана. Нүгөөдүүлынь болохоёо байhан хэшээлдээ бэлдэнэ. Минии ороходо, В. А. Сымбелова, К. Д. Хамаганова, Г. Г. Токуренова, Н. Л. Дугарова, Е. Д. Цыремпилун болон бусад дэбтэр шалгажа hууба.

Д. ДУГАРОВ.

Зураг дээрэ: Г. А. Иванова хэшээлээ үнгэргэжэ байна.
Авторай фото.

ХИЛЫН СААНАhАА
телефон·телеграф·радио

УЛААН-БААТАР

Нягта жагсаалай, бата нэгэдэлэй түлөө

ТАСС

МНРП-гэй XVI съездын ...дхэбэринүүдые бэелүү... Советскэ Союзтай, бу... социалис хани нэгэдэл... оронуудтай аха дүүгэй ...и барисаа, харисаа хол...оо саашадань бэхижүүл... түлөө, дэлхэйн элдэб ...нуудтай хүршэ ёhоной ха...саа тогтоохын түлөө ара... засагта Монгол ороной ...лшад эдэбхитэйгээр тэм...э, эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ ...hан байдалтай болохын ...а арадуудай тэмсэлые ...и дэмжэнэ гэжэ «Үнэн» ...этэ түрүү бэшэг соогоо ...эглэбэ.

Аха дүү социалис оро... зүбшэлэгдэhэн гадаа... политическэ хараа бо... баримталан бэелүүлхэ... уласхоорондын оршом ...ехэ амжалтануудые туй... гээд «Үнэн» газетэ бэ... Советскэ Союзай ба ...ад социалис оронуудай хүсэлэл оролдолгын ашаар Европодохи түгшүүрил hуларжа байна.

Соведүүдэй ороной, бусад аха дүү оронуудай зүгhөө баатар вьетнам арадта үнэн зүрхэнэй туhаламжа, дэмжэлгэ үзүүлhэнэй ашаар уласхоорондын шахардуу байдалай эгээн аюултай гуламта усадхагдаа гээд газетэ бэшэнэ. Хамтынгаа хүсэлэл оролдолгоор Азида аюулгүй байдал тогтоохо гэhэн Советскэ Союзай хараа бодолые улам олон оронууд дэмжэнэ.

Индохитадта, Дүтын Зүүн зүгтэ, мүн дэлхэйн бусад районуудта ээрхэг түримхэй ябуулгануудые хэжэ байгаа империалистнуудай хархис аашые элишэлэн бута сохихо асуудалда «Үнэн» газетэ анхарал хандуулна. СССР-тэ, бусад социалис оронуудта харша ябуулга хэдэг Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд империализмда туhа хүргэнэ. Тиимэhээ эб найрамдалай, түрүү үзэлтэй бухы хүсэнүүдые нэгэдүүлхын түлөө арадуудай тэмсэлые улам эдэбхижүүлхэ шухала гээд «Үнэн» газетэ бэшэнэ.

ПАРИЖ

КОММУНИСТ—ПАРЛАМЕНТЫН АХАМАД ДЕПУТАТ

ТАСС

Парламентын үнинэй ёhо заншалаар, ахамад депутат оролто үгэ хэлэжэ, Франциин шэнэ бүридэлэй Национальна суглаанай нэгэдэхи сессиие нээхэ ёhотой юм. ФКП-гэй үндэhэ hуури табигшадай нэгэн, 83-тай коммунист Виржиль Барель апрелиин 2-то Бурбоной ордоной ендэр дээрэhээ үгэ хэлэхэ. Сог зали түгэс энэ хүн бухы наhаяа Франциин хүдэлмэришэн ангиин, тэрэнэй дайшалхы манлайн — ФКП-гэй хэрэгтэ үнэн сэхээр зорюулhан байна. Аяар 1920 ондо багша Барель Францида марксис үзэл суртал дэлгэрүүлгэдэ хабаадалсаhан байгаа. 1936 ондо Францидахи Арадай фронтын илаhанай hүүлээр түрүүшынхеэ депутадай мандат абаа hэн.

1940 ондо Виржиль баригдажа түрмэдэ хаагдаhан юм. 11 түрмэ, лагерние дабажа гараhан 27 коммунист-депутадай мэдээжэ бүлэгтэ Барель ороно. В. Барелиин хүбүүн — Макс Лион хотын гестапын яаманай начальник Клаус Барьегэй шуhата hабараар хорлогдон үхэhэн байгаа. Клаус Барбье нюуса нэрэтэй болоод, Боливида ябаhанаа hаяхан баригдаа.

Франциин коммунис хүдэлөөнэй ветеран Виржиль Барель сүлөөдэ гараhанайнгаа hүүлээр Национальна суглаанай депутадаар нэгэнтэ бэшэ hунгагдаhан байха. hаяхан үнгэргэгдэhэн hунгалтын үеэр далай шадарай Альпа гэдэг департаментын нэгэдэхи округой hунгагшадай олонхид коммунист Барельдэ дуугаа үгөө.

КАИР

Президентын декрет

ТАСС

Египедэй Араб Республикын президет Анвар Садат республиканска декрет гаргаба. Тус декредэй үндэhөөр, тэрэ өөрыгөө сэрэгэй генерал-губернатор болгоhон байна.

Египедэй премьер-министрэй орлогшо, дотоодын хэрэгүүдэй министр М. Салем сэрэгэй генерал-губернаторай орлогшоор томилогдоо.

Онсо байдал тухай 1967 оной хуулиин үндэhөөр президентын декрет абтаба гээд МЕН агентство мэдээсэнэ.

ВАШИНГТОН

СЕНАТОРАЙ МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС.

Шэнэ буу зэбсэгүүдые бүтээлгын бодото үнэ сэнгые пентагон конгрессhээ, ороной олониинтэhээ зорюута нюуна гээд сенатор У. Проксмайр, американ конгресс дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

1971 оной июньhээ хойшо США-гай Оборонын министерство запас часть, түлишэ ба hомо хэрэгсэлнүүдтэ гаргашалагдаhан мүнгэ зөөри конгресстэ эльгээhэн финансын тоосоондоо оруулаад байна гэжэ тэрэ мэдээсээ. Сенаторай тоолон гаргаhанай ёhоор, 4 миллиард долларой иимэ «арьбалалта» хэгдэhэн байна.

Түлөөлэгшэдэй палатын комиссиин гэшүүн, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэрэгүүдые эрхилдэг Л. Эспин hаяхан үгэ хэлэхэдээ, Оборонын министерствые мүн лэ гэмнэбэ.

ВАШИНГТОН

СЕНТО-гой сэрэгэй комитедэй сесси

ТАСС

СЕНТО гэжэ сэрэгэй бүлэглэлдэ ородог оронуудай түлөөлэгшэдэй сэрэгэй комитедэй хоёр үдэрэй сесси эндэ боложо дүүрэбэ. Холбоото Штадуудай, Англиин, Турциин, Пакистанай, Иранай делегацинууд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаhан байгаа. Тодорхойлон хэлэхэдэ, СЕНТО-гой «оборонын сэрэгэй хамтын түсэблэлгын», мүн бүлэглэлэй гэшүүн оронуудай арминуудай хоорондохи холбоон тухай асуудалнууд зүбшэлэгдэбэ.

...РИМ

[М]осквада хэhэн [хэл]эзалгануудай [дү]нгүүд тухай ...осоон

ТАСС

Италиин Коммунис пар... хүтэлбэриин заседани ...ын 28-да болоно, ИКП-... КПСС-эй делегацинуу... хоорондо hаяхан Моск... үнгэргэгдэhэн уулзал...удай үрэ дүнгүүд тухай ...П-гэй генеральна секре... Э. Берлингуэр тоосоо ... Делегациин ажал ...агые ИКП-гэй хүтэлбэ... hайшаагаад, уулзалга...дай дүнгүүдээр сэдьхэ... хананги байhанаа мэ...ээ.

...КИО

[Хо]ёр ороной [эр]дэмтэдэй уулзалга

ТАСС

...оноой ба Советскэ Союзай эрдэмтэдэй уулзалга ...ын 29-дэ эндэ нээгдэбэ. ...дынгоо оронуудта эр... hэнжэлэлгын хүдэлмэ... ямараар эмхидхэгдэhэн ...ай делегацинууд мэдээ...үдые хэхэ зуураа, хоёр ...ной эрдэмтэдэй хоорон... харилсаа холбоое үргэд... зам хараалха байна.

...РИЖ

[ФКП]-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

ТАСС

Франциин Коммунис пар... Центральна Комитедэй ...ум эндэ болобо. ФКП-... Генеральна секретарь Ж. ... «Парламентын hуншалтын hүүлээрхи политическэ байдал» гэhэн элидхэл ...ум дээрэ хээ. ФКП-гэй ...бюрогой гэшүүн, ФКП-... ЦК-гай секретарь Г. Пли..., ФКП-гэй Политбюро... гэшүүн Г. Ансар... ...П-гэй Политбюрогой гэ...дэ кандидат Ж. Колпэн ... бусад пленумэй үглөө... үдэшын заседанинууд ... үгэ хэлэhэн байна.

АНГИИН ТЭМСЭЛ ҮРГЭДЭhӨӨР

Ажалшадай социальна ба политическэ туйлалтануудта харша ехэ баяшуулай ябуулгануудые хүдэлмэришэн анги эрид буруушаана. Тиин капиталис оронуудта ажалай ба капиталай хоорондо ангиин шанга тэмсэл орьёлно.

Даниин 260 мянган хүдэлмэришэд хоёрдохи неделиеэ буhалгаалжа байнхай. Даниин ниислэл хотын 20 мянган ажалшад тэдэниие дэмжэнэ. Эрэшүүл, эхэнэрнүүдтэ адли түлбэри түлэхэ, «юрэнхы дэлгүүртэ» Даниин ороhонhоо уламжалан юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрhэнтэй дашарамдуулан, тэдэнэй салин хүлhэ дээшэлүүлхэ, предприятинуудай профсоюзуудта эрхэ олгохо эрилтэ табижа, эдэнэр буhалгаална.

Бельгиин 100 мянга шахуу хүн Шарлеруа хотын хүдэлмэришэдтэй hаналаа нэгэдожэ, профсоюзуудай нэгэдэмэл фронтын уряагаар 24 часай буhалтаа соносхоо.

Англиин металлургнууд эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна. Хэдэн предприятинуудые хаажа, 50 мянга тухай хүниие ажалhаань гаргахаар хараалhан консерваторнуудай правительствын программые эдэнэр эрид буруушаана.

(ТАСС).

АНКАРА

hУНГАЛТА ҮРЭГҮЙГӨӨР ҮНГЭРБЭ

ТАСС

Президентын hунгалтын мартын 28-да Турцида үнгэргэгдэhэн II-дэхи тур үрэгүйгөөр дүүрэбэ. Кандидатураяа болюулhан, генеральна штабай урдын начальник сенатор Фарук Гюрлерэй түлөө—81 хүн, демократическа партиин генеральна түрүүлэгшэ Феррух Бозбейлиин түлөө 51 хүн дуугаа үгөө. Ороной президентые hунгажа байhан парламентын хоёр палатын хамтын заседанида оройдоол 178 депутат, сенатор хабаадаhан байна. Президентээр hунгагдахын тула энэ тушаалда дэбжүүлэгдэhэн кандидат олонхиин дуу абаха ёhотой.

Турциин Республикын президент Джевдет Сунайн эрхэ түлөөлэлгын болзорой мартын 28-да дүүрэhэнтэй дашарамдуулан, ороной конституциин үндэhөөр сенадай түрүүлэгшэ Текин Арыбурун тэрэнэй тушаалые саг зуураар гүйсэдхэхэ ёhотой.

ПАРИЖ

ПАРИЖДАХИ ЗАСЕДАНИ

ТАСС

Вьетнамай асуудалаар Париждахи хэлсээнэй үндэhөөр байгуулагдаhан, ДРВ гэй, США-гай экономическа хамтын комиссиин ээлжээтэ заседани мартын 28-да Парижда Клебер авенюдэхи Уласхоорондын конференциин байшан соо болобо. Хоёр ороной экспертнүүд энэ заседанида хабаадаа.

НЬЮ-ЙОРК

США-гай сайгондохи командованиин мэдээсэл

ТАСС

Вьетнамдахи дай балюулха ба амгалан байдал hэргээхэ тухай хэлсээнэй үндэhөөр Урда Вьетнамhаа Холбоото Штадуудай зэбсэгтэ хүсэнүүдые гаргалга мартын 29-дэ дүүрэбэ гэжэ Урда Вьетнамдахи американ сэрэгэй командовани мэдээсээ. Дүрбэн талын сэрэгэй хамтын комиссида США-гай делегацида хабаатай американ 825 сэрэгшэ, Сайгондохи американ посольствые хамгаалха далайн ябаган сэрэгэй 159 хүн, американ посольствын сэрэгэй атташегэй дэргэдэхи 50 офицер мүнөө үедэ Урда Вьетнамда байна гэжэ соносхогдоо.

Хэблэлэй баримтануудай ёhоор, 1961 оной эхинhээ Вьетнамдахи дай болюулха ба амгалан байдал hэргээхэ тухай Париждахи хэлсээнэй баталагдатар Урда Вьетнамда болоhон дайнай үедэ Холбоото Штадуудай 360 мянган хүн алуулhан, шархатаhан байна. Пентагоной тусхай баримтануудай ёhоор, Вьетнамда ээрхэг түримхэйгээр добтолгодо Холбоото Штадууд 137 миллиард доллар гаргашалаа.

ХАНОЙ

Хэлсээгээ эбдэhээр

ТАСС

Урда Вьетнамай сүлөөлэгдэhэн районуудта сайгон захиргаан сэрэгэй харата ябуулгануудаа үргэлжэлүүлжэ, Вьетнамдахи дай болюулха ба амгалан байдал hэргээхэ тухай хэлсээгээ эбдэhээр гээд Сүлөөлэлгэ гэдэг хэблэлэй агентство дамжуулна.

hүүлэй дүрбэн үдэрэй турша соо Түбэй хада гүбээлиг нютагта сайгон армиин подразделенинүүд Контум провинциин түб хотын урда, хойто хубинуудта зуун табин удаа добтолго хээ. Сайгон авиаци Чутхой районд 100 гаран бомбо хаяhан байна. Энээнhээ уламжалан, байрын гэрнүүд, ажахын барилганууд hандаргагдаа, амгалан зоной дунда алуулhан хүнүүд бии.

ВАШИНГТОН

США БОМБОДОЛГОЁО ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛХЭ ХАРААТАЙ

ТАСС

Камбоджын газар нютагуудые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодолгоёо США-гай правительство hаяар болюулхагүй байна. Индохитадhаа американ сэрэгүүдэй hүүлшын бүлэгүүдые гаргаhанай hүүлээр Камбоджодо американ авиациин добтолгоёо үргэлжэлүүлхын тула правительствада «конституционно эрхэ түлөөлэлгэ» бии байха гээд США-гай оборонын министр Э. Ричардсон корреспондентнүүдтэй уулзахадаа мэдүүлбэ.

Вашингтоной хүтэлбэрилэгшэдэй залан сэхэ хараа бодолгүй байhанда хэблэл анхаралаа ехээр хандуулна. «Камбоджые бомбодолгоёо үргэлжэлүүлхын тула захиргаан шэнэ юридическэ үндэhэ баримта байгуулжа эхилбэ» гэжэ «Вашингтон ивнинг стар энд дейлиньюс» газетэ бэшэнэ.

Үдэр бүри олон самолёдууд, тэдэнэй дунда Таиландда, Гуамда байрладаг «В-52» түхэлэй 200 шахуу бомбардировщик Камбоджын газар нютагуудые бомбодоно гэжэ конгрессэй олохон ажал ябуулагшад эрид буруушааhан байна. Камбоджые бомбодолго «ямаршье үндэhэ баримтагүй» гэжэ сенатор-демократ Г. Хэмфри мэдүүлээ.

ПАНАМА. Энэ зуун жэлэй эхинhээ хойшо Америкын Холбоото Штадууд Панамын каналай зонодо hэнгэргүйгөөр эзэрхэжэ байнхай. Эндэхи газарые өөhэдынгөө мэдэлдэ оруулаа гэхэдэ алдуу болохогүй. Америкын эзэрхэн булимтаралга орондо материальна туйлай ехэ гарза хохидол ушаруулна. Каналай оршон тойрондохи газар хоёр хуби болгожо хубаагданхай. Эндэ социально-экономическа хүгжэлтэдэ ехэ бэрхэшээл түбэг тохёолдуулагдаа. Панамын каналhаа США туйлай ехэ ашаг олзо олоно, харин тиихэдэ газар дайдыень гам хайрагүй эдлэhэнэйнь түлөө Панама ахир түлюур олзо абана бшуу.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Панамын канал. ТАСС-ай фотохронико.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

Аша үрэтэй харилсаа холбоон

БЕРЛИН. Магдеургдахи Карл Марксын нэрэмжэтэ арматурна комбинадай үйлэдбэриие оньhожоруулхын тула совет мэргэжэлтэдэй туhаламжаар үргэн ехэ хэмжээ ябуулга бэелүүлэгдэжэ байна. Химическэ промышленностьда хэрэглэгдэдэг арматурна зүйлнүүдые бүри олоор бүтээн гаргадаг болохо зорилго табигданхай оньhон аргануудые гүйсэд нэбтэрүүлхын тула бүтээсэ ехэтэй совет машинанууд Магдебургын комбинадта тодхогдоо.

ГДР-эй, СССР-эй арматурна заводуудай харилсаан хоёр ороной правительствануудай баталhан хэлсээнhээ эхитэй юм. Заводуудайнгаа түхеэрэлгые шэнэлэн оньhожоруулха зорилгоор хоёр ороной мэргэжэлтэд дүй дүршэлөө ходо халан абалсажа, технологическа асуудалнуудые сугтаа шиидхэжэ байдаг.

СССР, ЧССР болон бусад социалис оронуудтай ГДР-эй бэелүүлжэ байгаа научно-техническэ харилсаа холбоон промышленностиинь ехэ ашаг үрэтэй болгоно. Жэшээлхэдэ, ехэ даралтын туhаламжаар полиэтилен үйлэдбэрилхэ, атомна электростанци юдхохо армагууд хэдэн жэлэй саадта хамтын хүсөөр түхеэрэгдэhэн юм. «Магдебургда бүтээгдэнхэй» гэhэн тэмдэгтэй армагууд Советскэ Союзай олон электростанцида хэрэглэгдэнэ.

Үйлэдбэриингөө түсэб—болзорhоонь урид

ВАРШАВА. Байгша ондо түсэбhөө гадуур 30 миллиард злотых сэнтэй продукци бүтээн гаргаха уряатайгаар оронойнгоо предприятинуудай коллективүүдтэ хандаhан ПОРП-ын ЦК-гай Секретариадай, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй уряа Польшын ажалшадай зүгhөө үргэнөөр дэмжэгдэбэ.

Ниислэл хотын предприятинууд үйлэдбэридөө ехэ амжалта туйлана. «Варшава» гэжэ металлургическа комбинадай хүдэлмэришэд январь, февраль hарануудайнгаа түсэбые үлүүлэн дүүргэбэ. Мүнөө эндэ түүхэй эд, түлишэ болон электрын элшэ хүсэ алмахын, продукциин шанар hайжаруулхын түлөө тэмсэл улам үргэдэжэ байна. Жэлэй түсэбэй дүүргэлтын үрэ дүнгүүдые дээшэлүүлжэ, 1 миллиард злотыхын эхэ олзо доход оруулха гэhэн социалис уялга Варшавын металлургнууд абаба.

Варшавын автомобиль бүтээгшэд эршэмтэй габшагайгаар ажаллана. Заводой хүнгэн автомобилиин цехhээ түсэбhөө гадуур табан машина үдэр бүри гарана. Заводой үйлэдбэриин арга боломжонууд улам үргэдхэгдэнэ. Тиихэдэнь түсэбhөө гадуур 15—20 машина үдэр бүри гаргагдадаг болохо.

Силезиин шахтёрнууд, металлургнууд болон замшад ажалайнгаа амжалтануудаар ороноо баясуулна. Январь, февраль hаранuudта түсэбhөө гадуур 170 мянган тонно шулуу нүүрhэ малтаhан, 23 мянган тонно кокс үйлэдбэрилhэн, 21 мянган тонно шэрэм, 11 мянган тонно булад хайлуулhан, 21 мянган тонно прокат, 800 километр сорго бүтээhэн, 900 мянган тонно элдэб ашаа шэрэhэн байха юм.

Үйлэдбэриин түсэбэй амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байhан тухайда Польшын ажалшадай бусадшье коллективүүд мэдээсэнэ. Познань хотын машина бүтээгшэд, Лодзиин текстильщигүүд, Гданьскын суднашад, Плоцкиин химигүүд, промышленна ба гэр байрын барилгануудые хэгшэд тэдэнэй дунда бии.

Прага хотын холбоо зам

ПРАГА. Чехословакиин ниислэл хотын транспортын хүсөөр үдэр бүри миллион хахад пассажир зөөгдэдэг. Харин жэл соо 560—580 миллион хүн трамвай, автобусуудые хэрэглэнэ.

Прагадахи транспорт үргэдэжэл байдаг.

«Транспортынгаа ажалай дүнгүүдээр» Прага олон хотоhоо, илангаяа капиталис оронуудай ниислэлнүүдhээ онсо илгаатай. Тиигэбэшье ажалдаа гараха, тэндэhээ бусалгын үеэр хүн зоноор дүүрэшөөд ябадаг трамвай, автобусуудые харахадаа, энэ талаар үшөөл шиидхэгдээгүй асуудалнууд бии ха гэжэ тухайлхаар байдаг. Тиимэhээ баригдажа байhан метрогой ашаглалгада түргэн орохыень хотын ажалшад хүлеэнэ. Тэрэнэй түрүүшынь линии ерэхэ жэлдэ ашаглалгада үгтэхэ. Тиихэдэнь час соо 12.000 хүн хурдан составуудаар ябаха, хотын ажалшадай замдаа hаатахань бараг болохо.

Баригдажа байhан метро 1985 он хүрэтэр гурбан палаатай болгогдохо юм. Үшөө дүрбэдэхинь баригдахаар түсэблэгдэнхэй. Ойрын жэлнүүдтэ эндэхи метро эгээл түргэн, аятай зохид зам болохо байха.

Сергей Васильевич РАХМАНИНОВ

Композитор, пианист, дирижер Сергей Васильевич Рахманинов гэгшын түрэһөөр (1873) 100 жэлэй ой апрелиин 1-дэ гүйсэхэ. (1943 ондо наһа бараа).

Манай үе сагай агууехэ хүгжэмшэдэй нэгэн С. Рахманинов Москвагай консерваторие пианистын болон композиторай мэргэжэлтэйгээр дүүргэһэн юм. Пианистын мэргэжэл шудалхадаа, Н. С. Зверев, А. И. Зилоти гэгшэдтэ заалгаа, харин хүгжэм найруулха онол аргада А. С. Аренский, С. И. Танеев гэгшэд тэрэнние һургаа. Шалгалтын хүдэлмэри болгожо, хүбүүн «Алеко» гэжэ оперо бэшээд, тэрэнь Ехэ алтан медальда хүртөө юм. Жэл үнгэрөөд байхада, 20 наһатай композиторай зохёол Ехэ театрай сценэ дээрэ амжалтатайгаар табигдаһан байгаа. Залуу хүгжэмшын бэлиг хүгжэм найруулгадашье, пианино дээрэ наадахаданьшье адли тэгшээр һалбараа. Һүүлдэнь бэлигтэ дирижёр байһанаа харуулаа.

Рахманиновай гуурһан дороһоо «Алеко» гээшэһээ гадна, «Харуу сэдьхэлтэ рыцарь». «Франческо ба Римини» гэһэн оперонууд, гурбан симфони, хэдэн симфоническа, мүн вокально-симфоническа поэмэнүүд (эгээл һүүлшынхидэйнь тоодо Эдгар По гэгшын «Хонхонууд» гэһэн зохёолой удхаар бэшэгдэһэн), олон тоото романснууд. Романснуудайнь тоодо «Һайхан хүүхэн, дуула», «Вокализ», «Нюусата һүниин аниргүй байдал», «Зүүдэн», «Би шамайе хүлеэнэб», «О, бү гунигла», «Намда ямар үбшэнтэйб», «Олтирогхон», «Хабарай уһан», «Сирень», «Эндэ һайн», «Һүни уйдхартай», «Һүни минии сэсэрлиг соо» болон бусад эгээл мэдээжэ болонхой. Тиихэдэ фортепиано дээрэ наадахаар найруулһан сонатанууд, прелюдинүүд, зураглалнууд олон.

Рахманинов айхабтар бэрхэ пианист байгаа, тэрэнэй иимэ бэлигые Ф. Лист, Антон Рубинштейн гэгшэдэйхитэй сасуулхаар. Мүн дирижёрой ажал ябуулгаар ородой искусствада гүнзэгы мүр сараа үлөөһэн юм.

Россиһаа гаража ошоһоншье хойноо Рахманинов түрэл оронһоо холо байхадаа, тэрээнтэеэ холбоо барисаагаа таһалаагүй, хүгжэмэй хүгжэлтөөр ходо һонирхожо байгаа. Гитлерэй булимтарагшадтай болоһон дайнай жэлнүүдтэ концерт табижа олоһон мүнгэ зөөриингөө горитойе Советскэ Союзда туһаламжын фонддо оруулаа. Манай орон илаха гэжэ тэрэ үнэн зүрхэнһөө этигэдэг байгаа.

(«Музыкальная жизнь» гэжэ журналһаа).

Георгий ДАШАБЫЛОВ

ҺЭБХЕЭН УУЛЫН ҺЭБШЭЭН

1.

Юртэмсэ-Газарай
Юрэдөөл досооһоо хүндырэ хүндырһөөр,
Хооһон торходол болошоогүй сагта
Хонхор талада гү,
Һүмбэр уулын хормойһоо гү,
Һүүдэртэ мододой дороһоо гү —
Шэнэ горход һайлан урдахал,
Шэнхинэсэ дуугаа татахал.
Алаг нюдэнэй харахагүй тон гүнзэгыдэ,
Аяар гүн доро,
Арбан дабхар элһэн шабар, шулуун соогуур
Хэды олон булаг
Хасэжэ урдажа байнаб даа!
Газар дээгүүршье хүльбэржэ,
Газар доогуушье сүмэржэ,
Олон сая гол горход
Ошонол даа нэгэ һабадаа.
Дуһал дуһалаар сугларжа,
Дундада далай болоо гэдэг.
Балга балгаар хамтаржа,
Байгал далай болоо гэдэг.
Адха адхаар шорой суглуулжа,
Агуула үндэр уула бодхоодог,
Хүрзэ хүрзөөр малтан хаяжа,
Хүнхэр ехэ далай тогтоодог
Хүнүүдтэй, намдал юрын нүхэдтэй
Хүхин зугаалан,
Дуугаа шангаар дуулалдан,
Дура зүрхэеэ андалдан,
Үгышье һаа, минии даа минии
Үргэ дэлгээн, шашалдан,
Үдэшые дүүрэн һуухадам,
Хүрьһэн доогуур һайлан урдадаг
Хүйтэнш, халуунш булагууд
Һанаандамни ородог,
Нюдэндэмни харагдадаг.
Һэбхеэн уулымни
Һэрюухэн түргэн горходууд
Шэхэндэмни шуулдаг,
Нюдэндэмни харагдадаг.

2.

Урданай сагта һэн гэдэг.
Ураг түрэл, нагаса, абганарай.
Эбэр номото абын,
Эмгэн буурал эжын
Зайлашагүй хатуу
Захяа зарлигһаа гараагүй
Заахан буряад хүбүүн
Замда, холын харгыда мордоо гэдэг.
Баруун Жуу-Һасада
Буддын номнолой
Ботинуудай тооһо һайса залгяад,
Бусажа одоош ерээд,
Буусынгаа хооһон һуури дээр
Буурал толгойгоо тэбэрээд,
Һэбхеэн уулынгаа
Һэбшээн доро,
Үргэн нютагайнгаа
Үүлэд доро
Уйлан дуулан зогсожо,
Хайлан удаан орилжо,
Монгол һээеы гуталай хоншоорто
Монсогор монсогор нулимса
Нигэжэ дуһаагаа гэдэг:
«Хагдал ногоогоор бүрхөөһэн
Хүгшэн эбэ эжын
Буусa байна.
Хазагал борыем сэнгүүлһэн
Хараасгайн жэргэһэн нуга байна.
Харан үзэн ябахадам,
Харахан зүрхэмни мэлмэрнэ.
Үбһэл ногоогоор бүрхөөһэн
Үбгэн аба эжын
Бууса байна.
Үндэр борыем сэнгүүлһэн
Үбөөлжэнэй жэргэһэн нуга байна.
Үзэн харан ябахадам.
Үрэл зүрхэм мэлмэрнэ».

3.

Нажарай дулаахан үдэр
Наранай игаан байхада,
Ойн дууша шубуудай
Олоороо жиигалдан байхада,
Тэрэнгиин һайхан үнэр,
Торгон хушын хангал,
Тоһолиг арсын
Толгой манаруулан байхада,
Гулдагар уян хасуури, жодоогой
Гуран хуурай хоёрые
Һүүдэрлүүлэн сэнгүүлжэ байхада,
Һэбшээтэйхэн, саһатайхан
Һэбхеэн уулын оройһоо
Уняар мананда хүльбэрһэн
Уужам нютагаа хараа һэм.
Альган дээрээ асарһаншаг
Адаглан удаан һуугаа һэм.
Тэрүү-тэрэ даа:
Тээлнигтэ элдин нугамни,
Хөөлэнтии. Хуһата.
Хүбөөни, Сагаан нуурнуудни,
Мүнгэн аргамжа мэтээр
Мүшэтэн урдаһан Хэжэнгэ,
Түглын түглын харагдагша
Түрэл шугым һажанги.
Тэмээнэй субаа шэнгеэр
Тээмэгшээн һубарина добо майланууд.
Далан долоон хүтэл,
Дабаан хаданууд
Доороһоом ошоно гэнжэтэһээр.
Иигээд лэ тон удаан
Ирагуу һэбшээе гэсаалжа,
Аглаг сэлгеэ нютагаа
Алаг нюдэндөө багтаажа,
Зогсодог һайб мүнхэ гээд,
Зосоогоо юундэшьеб шэбшээ һэм.
Уулын нашан бүргэдэй
Уйтан хёрхо харасаар
Зүргэ харгы шэртэжэ,
Зүлгэтэ нажарай наран доро,
Аласай зам тухай
Аалихан юундэшьеб шэбшээ һэм.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Үбгэржэ ерэхэдээ —
Үхибүүдэй үгэ дуула.
Наһан богони, һанаан олон.

Үмхи модо һиилэжэ болохогүй,
Үбгэн хүниие наадалжа болохогүй.

Һайнай һүүлээр муу ерэхэ,
Муугай һүүлээр һайн ерэхэ —
Энэ хоёр хододоо урилдажа ябадаг.

Хүлеэлгэжэ байнхаар,
Хүлеэһэн дээрэ.

Хажуу тээһээ хараһан
Нюдэн хурса,
Хам бариад эдихэдэ —
Шүдэн хурса.

И. МАДАСОНОЙ суглуулбариһаа.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Буряадай уран зураашадай шэнэ бүтээлнүүд.
- Уран шүлэгэй долгин дээрэ.
- Арадай аман зохёолой абдарһаа.

УРАН ЗУРААШАД БА ҮЕ САГ

Манай уран биирэтэн мүнөө бүхы жанрай бүтээлнүүдые жэнһшэдгүй һайнаар хэжэ, үндэһэн буряад зурагай нилээд урагшатайгаар хүгжэжэ байһые эли тодоор гэршэлнэ. Олонхи зурагуудынь гансашье орон дотороо бэшэ, мүн хилын саагуур мэдээжэ болонхой. Москвагай Третьяковско галерейдэ, Зүүн зүгэй арадуудай Соёлой музейдэ, бусадшье томо газарнуудта уран зураашадаймнай бүтээлнүүд табигдажа, мандан хүгжэһэн Буряад оронойманай түхэл шарайе тодо хурсаар харуулһан байха.

Ленин, парти, Эхэ орон. Хани нүхэсэл!..Эдэ бүгэдэн уран зураашадаймнай гол харааһаа алдагдаагүй, саа шадаашье алдагдахагүйнь ойлгосотой. Энээн тухайдань урдань дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэһэн, бэшэгдэхэньшье мэдээжэ. Харин мүнөө үеын хүнэй түхэл шэнжые, абари зангые манай зураашад хэр зэргэ гарганаб? Энэ асуудал мүнөөдэрэй гол зорилго болоно бшуу.

Энэ темэдэ зорюулагдаһан бүтээлнүүд манай выставкэдэ табигдажа, харагшадай зүгһөө һайшаалда хүртэһэн байха. Сэхыень хэлэхэдэ, мүнөө үеын хүниие харуулһан зурагууд нилээд олон. Миин лэ дүрэ зураг гэжэ ойлгожо огто болохогүй. Шухалань гэхэдэ, мүнөө үеын хүнэй түхэл шэнжэ, абари зан, һанал эрмэлзэл болоно бшуу.

Энэ талаар Ю. А. Чиркогой хэһэн Шарлай Аюшеевэй дүрэ-зураг хүнэй анхарал татана. Үндэр наһатай, Аха нютагтаа хүндэтэй үбгэжөөл Нестор Каландаришвилиин отрядые харгышалжа, хүбшэ тайгаар, хангил хабсагайгаар һайса ябаһан байха. Выставкэдэ орогшод энэ зурагай урда нилээд зогсонхой, хёрхоор адаглан хаража, сэлмэг һонор харасатай, хүдэр задарюун шарайтай байһандань гайхалдаа бэлэй. Энэньшье зүйтэй. Мохошогүй хатуу зориг хүсэлтэй байһыень уран зурааша илангаяа онсолон тэмдэглээ бшуу. Хүбшэ тайгые, тэрэнэй нюусые табан хургандаал адли мэдэхэ байһаниинь элирнэ. Үндэр һайхан наһа, удаан жаргал эдлэбэшье, энэ үбгэжөөл шадал зэргээрээ колхозой ажалда ябалсажа, мүнөө үеын хүнэй үндэр дээдэ эрилтые дүүргэжэ байһаар ха юм.

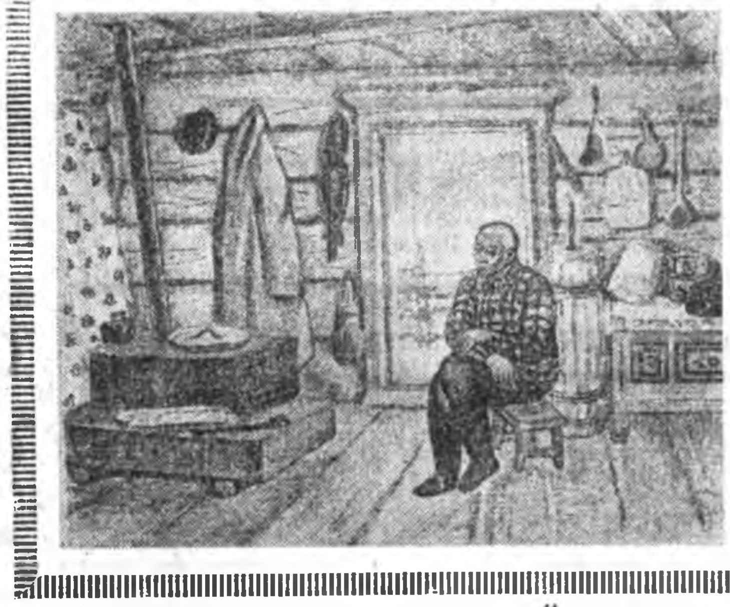

Тэрэшэлэн «Хонишон басаганай дүрэ», «Поэтесса Ц.-Д. Дондоковагай дүрэ» харагшадые ехэтэ һонирхуулаа. Нэгэниинь хонишон басаган, үдэр бүриингөө ажалаар Эхэ оронойнгоо баялигые арьбадхалсагша хүн гээшэ. Харин нүгөөдэнь ажалша зоной үндэр һайхан эрмэлзэлые магтан дуулагша поэт эхэнэр ха юм. Тиигэбэшье эдэ хоёр «матаашье һаа, матаршагүй, татаашье һаа, таһаршагүй» нэгэ зорилготой, нэгэ юумэ хэжэ ябаһан хүнүүд гэжэ зурааша лаблан ойлгуулна.

Баатарлиг ажалаараа Буряад ороноо баян дэлгэр, гоё һайхан болгожо байдаг мэдээжэ хүнүүдые зураглан харуулха дуратайшуулай олошорһониинь бүришье һайшаалтай. Жэшээнь, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша К. И. Сергеев ехэнхидээ байгаалиин үзэсхэлэнтэ һайхан газарнуудые зурадаг аад, харин һүүлэй үедэ республикадаа суурхаһан хүнүүдэй дүрэ-зурагуудые гэмгүйгөөр, онсо өөрын маягтайгаар бүтээһэн байна. Тиигэжэ выставкэдэ «Пилодой дүрэ» табигдажа, һайшаагдаһан байха юм.

Саг үргэлжэ хүдөө нютагуудаар ябажа, фабрика, завод болон барилгануудта ошожо, ажалша зонтой улаан нюураараа уулзажа, даамай зохидоор хөөрэлдэжэ байһанайнь аша үрэ мүн. Гансал тиигэжэ темээ оложо, геройнуудаа онобшолон харана бшуу.

Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша М. Е. Шестакова Мухар-Шэбэрэй аймагаар ябаһанай удаа һаалишанай дүрэ ялас гэмэ хурсаар зураһан байна. Ажалаа хэжэ байхадань зураа Элдэб үнгын шэрэ хэрэглэжэ, мэдээжэ һаалишанай сэдьхэлэй эгээ һайхан талые онсо харуулжа шадаһаниинь бүришье удхатай.

Ленинградай Мухинагай нэрэмжэтэ институт һаяхан дүүргэжэ ерэһэн залуу зурааша Александр Даржаев монументальна бүтээлнүүдые яһала урагшатайгаар хэдэг, хэхэшье. Харин тэрэнние Буряадай мэдээжэ уран дархан Пүрбэ Намсараевай образ гэнтэ һонирхуулба. Миин лэ дүрэ хэхэ гэжэ тэрэ эрмэлзээгүй, харин арадай уран дарханай түхэл шэнжые, абари зангые ниитэлэн харуулхые оролдоо. Түмэр түншэжэ, элдэб олон орёо угалзануудые хээлэн гаргажа, имагтал үндэһэн буряад маягтай бүтээл хэдэг шэнжыень онсолон тэмдэглэнэ. Энэнь энэшье гэлэй. Бүри хёрхоор адаглан харахада, уран дарханай образ үргэн дэлисэтэйгээр гаргагдаагүй, зарим ушарта хөөбэрилэһэн удхатай болохоо һанаа.

Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, Советскэ Союзай Герой Г. Н. Москалев ажалша бэрхэ зонтой дүтөөр нүхэсэдэг, тэдэниие һайн мэдэдэг гээшэ. Тэрэ ажалша хүнүүдтэй хамта байдаг, суг хүдэлдэг, бүхы һанажа ябаһанаа дууһынь хөөрэлдэдэг заншалтай. Тиигэжэ хүдэлхэдэ аргагүй хүнгэн, зуража байһан хүнүүдынь нюдэндэнь ходо харагдажал байдаг шуу. Тиимэшье ааб даа. Ушар юуб гэхэдэ, Г. Н. Москалев тэдэнэй абари зангые, түхэл шэнжые, ажал хүдэлмэриие һайса мэдэнэ ха юм. Жэшээнь, горнягууд тухай графическа бүтээл хэхэ үедөө хэды дахин шахтада ороһон, ажалайнь зүйл бүхэниие, геройнуудайнгаа хүдэлсэ бүхэниие шэнжэлэн хараһан шуу. Уһан замшад тухай зурагуудые бэшэхэдээ, хоёр навигациин туршада тэдэнтэй хамта Сэлэнгээр, Байгал далайгаар тамарһан юм. Мүнөө үеын хүнүүдэй дунда ходо ябажа, яһала баян материал суглуулаа. Бүхэсоюзна выставкэдэ тэрэнэй хэһэн «Ангууша эвенк эхэнэрэй дүрэ-зураг» табигдажа, москвагайхидай магтаалда хүртэһэн байна.

Тэрэшэлэн А. А. Окладников, Е. И. Неволина, П. И. Стариков. Д-Н. Дугаров гэгшэдэй графическа бүтээлнүүд табигдажа, һайн сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна.

Бэлигтэй зурааша Э. Цыденов скульптурна дүрэзурагуудые политическэ удха шанар оруулжа байгаад хэдэг. Геннадий Васильевай «Шубуухай бариһан хүбүүхэн», «Хонишоной дүрэ» гэжэ зурагууд одоо хөөрхэнүүд, хужарлан харамаар. Ажабайдалые хёрхоор адаглан хаража, шэртэһэнээ халтаашье алдангүй, одоо тэрэ зандань гэхэ гү, али бүри һайхан удхатай болгожо модон дээрэ һиилэхэдэнь, авторай оюун бэлиг онсо тодорон гарадаг. Тиимэһээ Г. Васильевай зурагууд бүхэсоюзна выставкэ бүхэндэ халуунаар һайшаагдана.

Мүнөө сагай шухала асуудал бүришье бодомжотойгоор хүдэлхыень уран зураашадые уряална. Ажабайдалай алибаа үзэгдэл болон үйлэ хэрэгүүдые тон зүбөөр ухамайлан хаража, имагтал партиина сэгнэлтэ үгэжэ шадаха хэрэгтэй. Тингэбэл зураашан алдуу хэхэгүй, ажалдаа наринаар, харюусалгатайгаар хандаха бшуу.

Мүнөө сагай асуудалаар һонирхodог, һаналаа табидагшье һаа, энэ шухала темые зарим уран зураашаднай дан лэ халирхайгаар шиидхэхээ һанана. Жэшээнь, С. Ринчино «Хадада» гэжэ зурагтаа хонишодой байдал харуулхые оролдоо. Мүнөө үеын хонишодые онсо өөрын маягтайгаар зураһаниинь һайшаалтай. Гэбэшье эдэ

гурбан хонишодойнь нюу… шарайе илгаруулхын арга… гүй. Юун тухай бодомж… жо, ямар зориг эрмэлзэл… һууһыень багсаахань бэрх… тэй.

Тон имэрхүү дутаг… И. Х. Алтаевай «Һаалишан… гэжэ зурагта дайралдана.

Уран зурагай гурбан то… выставкэ үнгэргэгдэхөө … раалагдана. Нэгэдэхинь, … ряадай литература, искусс… вын гурбадахи декада Мос… вада, Свердловскдо … жэлдэ болохо. Ерэхэ жэл… уран зурагай зональна вы… тавкэнүүд болохо бай… «СССР — манай Эхэ оро… гэгшэнь одоол мүнөө үе… шухала асуудалда зорюул… даха юм. Бүхы дутагдал… даа хараадаа абажа, ер… выставкэнүүдтэ тон ех… рюусалтатайгаар бэлдэ… һотойбди.

С. МУНГАЛОВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: … Сахаровскаягай «Түрэл Бу… ряад оромни» гэжэ үл… зурагуудһаа хоёр хэй… Г. Васильевай «Шубуу… бариһан хүбүүхэн».

АГЫН УРДАНАЙ ДУУНУУДҺАА

1.

Хотогорнуудай түбэрөөндэ
Холбоо булагууд долгилно.
Холшорнуудай дуулаанда
Холохон газарһаа суурятана.
Ардагхануудай түбэрөөндэ
Арын булагууд долгилно.
Айдархануудай дуулаанда
Аяархан холоһоо суурятана.

2.

Хударын голой бургааһан
Хуратай үдэр найгана.
Хуушан сайдай үринэр
Хуулнингаа зургаанда найгана.
Сэлэнгын голой бургааһан
Сэрюунэй үдэр найгана.
Сэсэн сайдай үринэр
Сэлеэн дүүмэдээ найгана.

3.

Арын нарихан тараагта
Аягүй ташалантай байдаг юм.
Абын хүүгэд адлишье һаа,
Амяараа һаналтай байдаг юм.
Үбэрэй нарихан тараагта
Элдэбын ташалантай байдаг юм.
Эсэгын хүүгэд адлишье һаа,
Элдэбын һаналтай байдаг юм.

4.

Утахан гүбээгэй ташаланда
Унагахан жороогоо алдаагүй.
Уладхан зоной олонхоншье һаань,
Ушарсан нүхэрөө алдаагүйб.
Нарихан гүбээгэй ташаланда
Найгуухан жороогоо алдаагүй.
Найдамтай нүхэдэй олонхоншье һаань,
Наһанайнгаа нүхэрөө алдаагүйб.

5.

Хабтагай сагаан Боoржымнай
Хагданиинь халюураад гоё гээшэнь.
Ханилжал ябаһан амарагаймни
Хажуудам гуниглаад гоё гээшэнь.
Утахан сагаан Боoржымнай
Ургынь һалбараад гоё гээшэнь.
Ушаржал ябаһан амарагаймни
Ухаандам гуниглаад гоё гээшэнь.

6

Шэлынь модон шэнгэхэн,
Шэрэнги бэшэ аад, яахань даа.
Шинии зосоо бодолонтой,
Шэнэлээ бэшэ аад, яахань даа.
Талынь модон таруухан,
Таримал бэшэ аад, яахань даа.
Танай зосоо бодолонтой,
Танилсаа бэшэ аад, яахань даа.

7.

Тохойтойхон Тооромоо
Тойрон соёо моримни.
Тонхон ганса шамхандаа
Тогтон алдаа зүрхэмни.
Эрьетэйхэн Тооромоо
Эрьен соёо моримни.
Эгээл ганса шамхандаа
Эрьен алдаа зүрхэмни.

Б. НАМСАРАЙН суглуулбариһаа.

ОНТОХОН

ҺАРААЛЖАН

Урдын урда сагта бэлэй. Уһа намагаар хүреэлэгдэһэн, ожорһо ногоогоор бүрхөөгдэһэн уужам нуга таляанда һараалжан бүднэ хоёр арьяатан дайсадта обёорогдохогүйгөөр уурхай гэрээ заһажа, ан-бун түбхинэбэ. Олоһоноо хубаалдажа эдидэг, дуулаһанаа хужарлажа хөөрэлдэдэг хани халуун хүршэнэр болоо һэн ха.

Тиигэн байхын хирэндэ хоёр ханинар үндэгэлжэ, хооронд доо ябалсахашье, хараһан үзэһэноо хөөрэлдэхэшье сүлөө забынь таһалдаба. Һараалжан унда хоол, унтаха нойроошье мартанхай, олон хоногто оролдожо, хоёр монсогорхон үндэгэдөө ханалгалан бөөмэйлэн, халуухан бэсэрээ жэгнэжэ дараад, дальбарааханууд болгон дэгжээбэ.

Нэгэтэ хоёр хөөрхэн дальбараахануудаа дахуулаад, баяр жаргалаа багтаажа яданхай юумэ бүднэ хүршындөө ошобо ха. Бүднэ хүршэнь бүри сүлөөгүй, арбан хоёр дальбараахануудаа ирайлдатар зэргэлүүлэн һуулгаад, үгэ хүүртэ һургажа, үлэтэй хоолоор эдеэлүүлжэ, шаг шууяа табилдан байба. Һараалжан тэдэниие харажархин гэхэдээ, һанаа сэдьхэлынь һамууран, атаа жүтөөндэ эзэлэгдэжэ, уур сухалдаа бүтэшэбэ. Гэртэньшье хүсэд оронгүй гэдэргээ эрьежэ, хани халуун хүршынгөө урииһаар, ооглоһоор байтарынь хаалга үүдыень хаб-яб шэдэжэрхёод, үрбэгэр бишыхан дальбараахануудаа үрсэгэ-түрсэгэ түлхеэд, үтэр гэртөө бусажа, эрэ нүхэр үбгэнөө элдэб үгөөр зэмэлбэ. «Аба саашань энэ хоёр үринэрөө. Адхын шэнээн борсогор, адаг дорой бүднын арбан хоёр дальбараатай байхадань, хониной шэнээн томо хонгор сарюун һараалжан аад, хоёрхон дальбараатай байхагүйб. Урдажа байһан уһанда орожо үхэхэмни» гээд, уй-хай боложо, ори бархи табин, үүлэндэ хүрэмэ үндэртэ ниидэн гараба.

Тэрэ дээрэһээ һомон хурдаар һиинан унажа бууxадаа, урдажа байһан уһанда хүрэхынгөө тэндэ, «ай халаг, амин хайратай, амин хайратай, амин хайратай» гээд хажуу тээшээ халба һүрэн зайлажа, шатажа байһан галда дүрэжэ үхэхэмни гээд, дахинаа дээшээ дэгдэнэ. Шанха дээрэһээ шарбан унажа, шатажа байһан галда хүрэхынгөө тэндэ, «ай халаг, амин хайратай, амин хайратай, амин хайратай» гээд хажуу тээшээ халба һүрэн зайлажа, байсын шулуун дээрэ биса унажа үхэхэмни гээд баһа дахин дэгдэнэ. Баггүй дээрэһээ унажа, байсын шулуунда хүрэхынгөө тэндэ, «ай халаг, амин хайратай, амин хайратай, амин хайратай» гээд, баһал хажуу тээшээ халба һүрэн зайлана ха.

Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо мүнөө хүрэтэр һараалжан үндэртэ гараад лэ, һомон хурдаар һиинан бууж ябадагын үхэхэ гэһэн һэдэлгээ үргэлжэлүүлһэн түүхэтэй юм ха.

(Энэ үльгэр Элдин сагаан Элхи нютагай үндэр наһатай үбгэн баабай Бадиин Жаб гэгшын хөөрөөнһөө 1972 оной зун бэшэжэ абтаба).

Б.-М. ДЫШИНОВ.

Хүбшэ тайга соо
Хүнгэрэг зузаан саһан
Хабарай дулаанай буугаашье һаа,
Хайлаха үшөө үдыл ха.
Хаанашьеб
Хангай тала хээгүүр
Саһан багаханаар хайлаад,
Сагаа эреэн үнеэе
Абаһаар лэ һануулна.
Арюун һалхин
Арын хүндыһөө үлеэнэ.
Агнууриин хаһын үнгэрөөшье һаа,
Ангууша манай ахай
Үеөөхил хуушан зүргөөрөө
Үдэр бүхэн алхалжа,
Браконьер-хюдагшадһаа
Бартаа ехэ хүбшынгөө
Ангуудые һэргылэн хамгаална,
Али болохоор оролдоно.
Үнэтэ булган, хэрмэнүүдэй
Үдэжэ олон болохыень
Сахин харан ябана,
Саһан соогуур алхална.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Ажалай сагай нөөсэ» — түрүү бэшэг. КПСС-эй обкомдо. Хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэй республиканска слет тухай информационно мэдээсэл. ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: городойхндые овощ болон хартаабхаар дүүрэн хангаха» — Улаан-Үдын аймагай овощ ургуулагшад, хартаабхашад, ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн тухай тоосоон.

Гурбадахи хуудаһанда: соёлой хүдэлмэрилэгшын ендэр. М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын методист Т. Буруевагай статья. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ. Хилын саана. «Мүрысэдэг хүршэнэрэймнай ажал хэрэгүүд» — «Социалистическая Якутия» газетэһээ абтаһан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Субботний огонек». Спорт.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ…
«Орбита» харуул…
13.05 — Һүүлэй …
13.10 — Үнгэтэ телеви… «Хүгжэмтэ киоск». 13… Үнгэтэ телевидени. М… фильм. 14.00 — Һурга… «Том Кенти» гэжэ Мо… гай эдир харагшадай … рай зүжэг харуула… 16.00 — Забһарлалга. 1… — «Эрдэм ба соёлой асуудалнууд». 16.40 — … гэтэ телевидени. «Инж… Прончатов» — телевиз… уран һайханай фильм (… дохи сери). 19.00 — «… мя» — мэдээсэлэй прогр… 19.30 — «Сэнхир гал… гэһэн программын хү… нууд. 20.00 — Үнгэт… левидени. «Совет Эсто… телевизионно - докумен… на фильм.
Улаан-Үдэ харуул…
21.00 — Буряадай А… эй 50 жэлэй ойдо. «… гаархиднай» — теле… 21.35 — «Сэлэнгэ» — … журнал (буряадаар).
«Орбита» харуул…
22.30 — «Дама с … кой» — уран һайханай … 24.00 — «Время» — … сэлэй программа. 00… Хоккейгээр дэлхэйн … һуури эзэлхын түлөө … сөөнэй нээлгэ. СССР, … гэй суглуулагдамал ком… нуудай наадан. В. И. … нэй нэрэмжэтэ түбэй … дионой Спортын байш… дамжуулга.
ХОЕРДОХИ ПРОГРАМ…
Улаан-Үдэ харуул…
18.00 — «50 жэлэй … бэшэг» — «1926-дахи … 18.40 — «Встреча с … кой» — телевизионно … һайханай фильм.

Редак…
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ…

Манай адрес, теле…

г. Улан-Удэ, ул. … на 35. Телефоны: ред… ра — 54-54, приём… 54-93, зам. редактор… — 68-08, зам. редактор… 62-62. отв. секрет… 5 0-5 2, секрет… — 66-76, отделы: … тийной жизни — 6… сельского хозяйства — 6… 63-86, пропаганды и … ции — 56-23, промышлен… сти и строительства — … советского строитель… быта — 69 58, культу… школ — 60 21 писем … селькоров — 67 81, … мации — 34-05, общест… ная приёмная — 56-6… шинное бюро — 57-63, … толаборатория — 33-61.